

UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Departament de Ciències Polítiques i Socials

L'educació en la ciutadania global.

Estudi sobre els fonaments ideològics, el desenvolupament històric, la dimensió internacional i els valors i pràctiques de l'escoltisme mundial

per

Eduard Vallory i Subirà

Barcelona, octubre de 2007

Directora: Dra. Imma Tubella i Casadevall

Tesi sotmesa en compliment parcial dels requeriments per a l'obtenció del títol de doctor en Ciències Polítiques i Socials.

Dipòsit legal: B.5223-2008

ISBN: 978-84-691-4461-9

*El logotip de la portada amb una flor de lis és © World Organization of the Scout Movement.
El logotip de la portada amb un trèbol és © World Association of Girl Guides and Girl Scouts.*

(4 de 4)

CAPÍTOL 6. SUMARI DE LA TESI I CONCLUSIONS

1. SUMARI DE LA TESI

2. CONCLUSIONS

1. SUMARI DE LA TESI

Amb aquesta tesi he demostrat, a través de l'anàlisi de l'escoltisme mundial, que una educació en la ciutadania basada en valors cívics i inclusivament pot combinar la promoció de la lleialtat a la pròpia comunitat nacional amb el sentiment de pertinença global. L'escoltisme mundial, el subjecte de l'estudi de cas, és un moviment educatiu formalitzat en organització mundial el 1920 i que, des d'aleshores, ha format nombroses generacions en la ciutadania responsable i compromesa en 165 països dels cinc continents. L'expressió "escoltisme mundial" es refereix a un moviment conformat per dues organitzacions: l'Organització Mundial del Moviment Escolta (WOSM), constituïda el 1920, i l'Associació Mundial de Guies Escoltes (WAGGGS), constituïda el 1928. Amb prop de 30 milions d'infants i joves, són el principal moviment mundial d'educació no-formal, comparteixen els mateixos principis, van ser fundades per la mateixa persona –l'anglès Robert Baden-Powell– amb el mateix objectiu d'educar en una ciutadania responsable, i ho fan combinant l'arrelament local, la identitat nacional i el sentit de pertinença global, des de la convivència en la diversitat. La tesi demostra que l'escoltisme mundial es va formalitzar en base als principis i sistema organitzatiu de la Societat de Nacions (*League of Nations*), uns principis de legitimitat internacional i compromís amb la pau als que les dues organitzacions de l'escoltisme mundial (WOSM i WAGGGS) s'han mantingut fidels des de la seva formalització fins avui.

Al *Marc teòric i estudis precedents* he analitzat els fonaments del concepte de ciutadania en la seva acepció moderna, així com les diferents significacions dels deures cívics que haurien de correspondre als ciutadans en una democràcia liberal. També he tractat dels valors cívics que serien necessaris per a facilitar la convivència democràtica, i he aprofundit en la idea d'educació en la ciutadania. Després, he mostrat com l'Estat-nació com a marc on es dona la ciutadania ha patit transformacions importants en el marc de la globalització, i he analitzat el *demos* a què es refereix la ciutadania, tant des de la lògica de la identitat nacional i de les obligacions que se'n poden derivar fins al multiculturalisme, el cosmopolitisme i el concepte de 'ciutadania global'. En la segona part he mostrat l'abast i les limitacions dels estudis precedents, i en especial he fet notar la pràctica inexistència de recerques sobre l'escoltisme mundial com a subjecte, mentre que hi ha moltes recerques bé sobre el moviment escolta abans de la seva formalització mundial el 1920, bé sobre l'escoltisme als corresponents països, patint així de nacionalisme metodològic. He argumentat perquè no es pot parlar d'un subjecte delimitat com a escoltisme mundial abans de 1920, i consegüentment he destacat que moltes de les controvèrsies acadèmiques sobre l'escoltisme de la primera meitat de segle es redueixen al debat sobre l'escoltisme britànic inicial. Finalment, he exposat els trets principals de l'única recerca prèvia existent sobre l'escoltisme mundial (Nagy, 1967), així com dues recerques sociològiques basades en estudis de cas

d'associacions de WOSM, que ha sentat la base per al desenvolupament de les diverses aproximacions que componen la tesi.

Orígens i consistència històrica

L'*scouting* neix com una proposta metodològica per a la formació ciutadana en el marc de l'Imperi britànic de 1908, formulada en el llibre *Scouting for Boys* de l'oficial militar Robert Baden-Powell, i es concreta en una associació britànica per a nois el 1909 i en una per a noies el 1910 degut a l'èxit immediat de què va gaudir. En els seus inicis, la proposta tenia un caràcter estrictament de servei a l'ideal de l'Imperi britànic i molt relacionat amb el temor a una guerra amb Alemanya i a la seva necessària preparació. Tot i així, la proposta va estendre's amb rapidesa i de manera espontània a països occidentals, a les seves colònies i també a països d'Amèrica i d'Àsia, adaptant-se a cada realitat. Sempre sota l'autoritat moral de Baden-Powell, a l'entorn de la I Guerra Mundial el moviment entronca amb plantejaments de renovació pedagògica com el de Maria Montessori i vira cap a un compromís indestruïble amb les idees de cultura de pau, d'obertura sense discriminació per classe, creença o origen, i d'entesa entre països i fraternitat universal, enllaçant de manera explícita amb els principis de la Societat de Nacions.

Malgrat que l'escoltisme com a proposta educativa neix el 1907, i tot i que existeixin diverses associacions que porten el nom "scout" fora d'Anglaterra abans i després de la I Guerra Mundial, l'escoltisme mundial, com a subjecte, no existeix fins que el 1920 es crea el Boy Scouts International Bureau. Es pot parlar doncs d'escoltisme mundial a partir de la creació d'aquesta organització internacional democràtica, sota el lideratge moral de Baden-Powell, que tenia per objectiu educar ciutadans doblement en la lleialtat nacional i amb sentit de pertinença internacional i que va reproduir i constitucionalitzar els ideals i el funcionament de la Societat de Nacions. El mateix va passar amb la World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS), dirigida a les noies, que també va tenir les seves primeres passes el 1920 i que es va constituir formalment el 1928, encapçalada pel propi Robert Baden-Powell i liderada per la seva dona Olave.

La institucionalització de l'escoltisme mundial i la seva capacitat de determinar quines associacions podien ser reconegudes i quines no, en base als seus principis, va fer també que les organitzacions mundials haguessin de decidir elements polítics rellevants com el pes dels països en el sistema de votació, la gestió dels refugiats escoltes, la integració d'immigrants o la posició davant les tendències al nacionalisme exclouent que es van donar sobretot als anys 30; i això, en un context mancat de tradició de cooperació multilateral. A banda, tant els règims comunistes de la Unió Soviètica i de Xina com els règims feixistes d'Alemanya, Itàlia i Espanya van prohibir l'escoltisme, una prohibició que s'ha mantingut fins avui en els països de règim comunista.

Després de la II Guerra Mundial, i de la mort de Robert Baden-Powell el 1941, l'escoltisme mundial va entrar en una nova etapa, en el marc de la guerra freda, dels processos de descolonització i de la presa de consciència dels països en vies de desenvolupament, on l'escoltisme va prendre un rol social molt important. La

veritable mundialització del moviment, però, es produeix a finals de la dècada dels 60, que és també quan el Boy Scout International Bureau passa a anomenar-se World Organization of the Scout Movement (WOSM) –una terminologia ja emprada per WAGGGS des dels seus inicis. En aquests mateixos anys diversos països inicien la fusió d'associacions de WAGGGS i d'associacions de WOSM, mentre que en altres casos associacions només de WOSM s'obren a noies. Aquest darrer cas però no prendrà rellevància fins a la dècada dels 90.

L'herència de la descolonització va fer reformular el concepte de servei a la societat de l'escoltisme mundial i enllaçar-lo amb el de cooperació al desenvolupament, una política iniciada amb força als anys 70 i que ha reforçat la lògica internacional del moviment. En paral·lel, l'escoltisme mundial ha dut a terme múltiples accions de parteneriat amb les diverses agències de Nacions Unides, en àmbits que inclouen la infància, la joventut, la dona, l'educació, la pau, la cultura, el desenvolupament, el medi ambient, els drets humans, la salut, el treball, l'agricultura i la sida. El primer *Prize for Peace Education* de la UNESCO (1981) va ser atorgat a WOSM.

Amb la caiguda del mur de Berlín el 1989 i dels règims comunistes va haver-hi la darrera eclosió de nous països incorporant-se a l'escoltisme mundial, amb un total de vint-i-tres noves incorporacions en pocs anys. Aquest procés però va generar una forta competència entre WOSM i WAGGGS, mentre paradoxalment les seves dues regions europees decidien de fusionar-se en una sola conferència, un sol comitè i un sol buró. Aquest esquema només va durar tres anys, fins el 1998, en què es va fer marxa enrere i les dues organitzacions van procedir a dibuixar un perfil propi per a cadascuna, malgrat que hagin seguit col·laborant, en especial en els pronunciaments públics i iniciatives fetes des de 1997 en el marc de l'aliança de CEOs d'organitzacions internacionals juvenils o en favor de les condicions de la gent jove.

D'altra banda, l'educació en la ciutadania a l'escoltisme mundial neix a inicis del segle XX, en el marc d'un nacionalisme que fa convergir Estat, nació i societat, i reforçat per elements sociològics com són l'aparició de la joventut com a etapa diferenciada; l'extensió del concepte d'oci o temps lliure; i l'enaltiment del camp i la natura en contraposició a la vida a la ciutat industrial. El rerefons democràtic britànic i el moralisme de la societat victoriana també impregnen l'origen del moviment escolta. Entre 1908 i 1920, la formulació de l'escoltisme passa per una evolució ideològica en quatre àmbits que fonamentaran la constitució de l'escoltisme mundial: la vinculació amb el discurs de l'educació activa; l'èmfasi en l'obertura i en el criteri propi; la vocació internacional; i el compromís amb la pau.

La concepció de ciutadania a l'escoltisme mundial, però, ha patit permanentment d'una tensió entre la tendència a pensar que la ciutadania activa és aquella que defensa els valors i institucions establertes, i aquella que creu que la ciutadania activa és aquella que transforma la realitat social quan és injusta. Dins dels principis del moviment, contraris a cap mena de discriminació per origen, raça, classe, cultura o creença, i compromesos amb els principis de la Societat de Nacions, en l'escoltisme de cada país s'han donat alhora ambdues tendències, de manera molt interrelacionada amb les circumstàncies socials corresponents: si hi

ha o no règim democràtic, si es respecten els drets humans, etc. Per això es va incorporar a l'objectiu del moviment escolta el concepte de "responsible citizen", un pas més enllà respecte del ciutadà "actiu", pressuposant en el ciutadà responsable la seva capacitat d'anàlisi, el seu criteri propi, per a definir què és positiu i què negatiu

La dimensió global de la ciutadania a l'escoltisme mundial pren més relleu en considerar que la seva idea d'implicació social (*social involvement*) es compon de quatre eixos progressius, dibuixant una lògica del servei comunitari com a eina educativa que va de l'acció local a la global: el servei a la comunitat, el desenvolupament comunitari, l'educació per al desenvolupament, i la cooperació al desenvolupament. Tot i que aquesta lògica forma part de la metodologia educativa del moviment, en els darrers vint anys les organitzacions mundials han adoptat un posicionament creixent en temes de l'agenda global que els són més pròxims, en especial a través d'aliances amb altres organitzacions juvenils: l'educació no-formal, la política de joventut, la promoció de la dona, la situació d'Àfrica i la SIDA o la participació de la gent jove. Més recentment, hi ha hagut un progressiu compromís d'*advocacy* de les organitzacions mundials amb aquestes temàtiques.

Consistència ideològica

L'escoltisme mundial és un moviment que té com a objectiu l'educació en la ciutadania de la gent jove, en base a uns característiques definitòries, uns principis compartits i un mètode propi, i està formalitzat internacionalment en dues organitzacions: l'Organització Mundial del Moviment Escolta (WOSM) i l'Associació Mundial de Guies Escoltes (WAGGGS). La consistència ideològica de l'escoltisme mundial es fonamenta en unes característiques essencials establertes democràticament a nivell internacional, que han estat revisades amb el temps i que s'apliquen a tots els seus membres i components. Les característiques essencials inclouen, d'una banda, la definició associativa; d'una altra, l'objectiu i els principis; i finalment, el mètode. Tot i que tradicionalment aquests components s'han establert per separat, és la suma de tots ells el que defineix de manera completa la identitat que caracteritza, dins la seva diversitat, l'escoltisme mundial. Aquests elements es troben establerts a les constitucions de les dues organitzacions en què es formalitza internacionalment l'escoltisme mundial, WOSM i WAGGGS, tot i que la diferència essencial entre ambdues és que WOSM es dirigeix a l'educació de nois i noies mentre que WAGGGS es dirigeix específicament a l'educació de noies.

La definició de l'escoltisme mundial estableix que és un moviment independent i autoregulat, institucionalment organitzat en els nivells global, nacional i local, de caràcter educatiu en el marc de l'educació no-formal, dirigit a la gent jove, no-partidista, de base voluntària i obert a tothom. Els elements d'aquesta definició, que diferencien l'escoltisme mundial d'altres organitzacions de la societat civil, no estan exempts de polèmica. D'una banda, la independència del moviment esdevé fràgil quan el patronatge d'un govern o d'una institució religiosa intenta posar els seus principis per sobre dels del moviment escolta. D'una altra, el seu caràcter apartidista és clar en les societats democràtiques on hi ha una competició regulada entre partits en processos electorals, però és molt més confús en societats no

democràtiques, en teocràcies i en dictadures. També el rol dels voluntaris en tant que persones no remunerades té clarobscur, quan el pes dels professionals en els processos de presa de decisió arriba a condicionar el de les persones no remunerades. I finalment, però no menys important, el caràcter d'obertura a tothom sense distinció ha patit i pateix encara en algunes societats de matisos clarament discriminadors, tant en societats on aquesta discriminació està legalment establerta com en aquells casos en què l'organització escolta s'empara en consideracions morals i culturals per a mantenir una política discriminatòria.

L'objectiu, principis i mètode de l'escoltisme mundial, que conjuntament s'han anomenat *fundamentals*, estableixen a) perquè existeix (objectiu); b) quines són les regles ètiques que governen la seva existència (principis); i c) com assolirà el seu objectiu (mètode). L'objectiu de l'escoltisme mundial és l'educació de persones joves per a què desenvolupin el seu ple potencial com a ciutadans responsables de la seva comunitat, del seu país i del món. Però és també en la formulació de l'objectiu per part de les dues organitzacions mundials on es veu més clarament la diferència en l'enfocament de gènere: mentre WOSM parla de "gent jove", WAGGGS es refereix a "nenes i noies".

Els principis de l'escoltisme mundial, fonamentats des dels inicis en la *lleï* i la *promesa* escolta, es basen en un triple eix: la dimensió espiritual, que suposa la cerca de la pròpia espiritualitat; la dimensió social, que combina la lleialtat nacional i la cooperació global i que inclou la participació en la societat; i la dimensió personal, que és l'element auto-educatiu. Aquest triple eix és el codi de conducta que ha de caracteritzar els membres del moviment, tot i que el seu redactat constitucional conté un cert marge d'interpretació. En la dimensió espiritual, la tendència majoritària ha estat identificar-la amb la religió, el que ha comportat problemes tant pel fet que existeixin associacions laiques o n'hi hagi de noves que voldrien ser-ho (tot i que des de fa anys no s'ha acceptat el reconeixement de cap nova associació laica), com pel protagonisme a voltes excessiu de confessions religioses en el funcionament de l'escoltisme. En la dimensió social, el problema es troba en la interpretació del concepte de ciutadania responsable, en especial en països no democràtics, i el seu xoc amb el concepte també interpretable d'"apoliticisme". Finalment, en la dimensió personal es dona un conflicte entre les visions anglosaxona i francòfona de la proposta educativa escolta, ja que mentre la primera està més centrada en la transmissió d'habilitats i capacitats, la segona està més centrada en la construcció d'un univers moral i en el compromís social.

El mètode escolta, finalment, és un sistema d'autoeducació progressiva que diferencia l'escoltisme dels altres moviments educatius no formals, basat en el concepte d'autoeducació, pel qual cada membre del moviment és considerat com un individu únic que, de bon inici, té tot un potencial per desenvolupar i la capacitat d'assumir la responsabilitat del seu propi desenvolupament. El mètode escolta està format per un grup interdependent de set elements educatius que formen un tot integrat i unificat, donat que cadascun d'ells té una funció educativa que complementa la incidència dels altres: l'aprendre fent; la interacció entre educands i educador; el treball en petits grups; les activitats a la natura; el marc simbòlic; l'autodesenvolupament progressiu; i el compromís envers uns principis compartits.

L'escoltisme mundial té com un dels seus elements diferencials que la seva acció local es du a terme des d'uns principis, objectius, funcionament i sistema d'organització globals. El seu funcionament com a moviment és mitjançant una xarxa de grups locals, els agrupaments escoltes, sota la responsabilitat de persones no remunerades que comparteixen els principis i objectiu del moviment, i amb el suport d'associacions nacionals, sense que existeixi cap canal d'aplicació immediata de directrius del nivell mundial o nacional al nivell local. El fet que a l'escoltisme tingui més pes el concepte *moviment* que no pas el d'*organització* comporta evitar un sistema jeràrquic de control ideològic, tant a nivell nacional com a nivell global. El model amb què treballa l'escoltisme és el de la xarxa, promovent objectius generals comuns a través de projectes compartits des de la complicitat amb els principis. En la seva estructura, combina com a nivells de presa de decisió el mundial –que inclou les macroregions geogràfiques–, el nacional (que gairebé sempre equival a l'estatal) i, dins d'aquest darrer, el local.

El caràcter democràtic de l'escoltisme mundial es troba tant en el seu mètode educatiu, fonamentat en la idea de ciutadania i que promou la presa de responsabilitat individual i la vida en petits grups, com en les organitzacions mundials. Tot i que aquesta pràctica democràtica no està constitucionalment requerida de manera explícita a les organitzacions nacionals membres (només ho està la seva independència), en els darrers anys les organitzacions mundials han pres un clar partit per tal que les pràctiques democràtiques s'apliquin arreu, tant en l'acció educativa com en l'estructura organitzativa a escala nacional i local.

L'agrupament escolta és la unitat bàsica de l'estructura de l'escoltisme mundial, dins la qual es du a terme la implementació del programa educatiu. Els caps o educadors fan la seva tasca sense rebre cap remuneració econòmica, però la professionalització de les estructures de suport ha esdevingut una temàtica delicada a l'hora de garantir que no hi hagi interessos particulars que condicionin l'acció educativa. Els agrupaments escoltes es sustenten molts cops en entitats que els acullen o donen suport, però això també obliga a garantir que el suport sigui desinteressat per a promoure els principis de l'escoltisme, i no per a utilitzar l'escoltisme com a eina per a promoure els principis de l'entitat acollidora. Tant en la qüestió de la remuneració com en la de les entitats esponsoritzadores, l'element de conflicte és garantir la independència del moviment.

Les organitzacions escoltes nacionals són el subjecte de drets de l'escoltisme mundial. En la jurisprudència escolta, el terme "nacional" s'aplica en referència als estats independents internacionalment reconeguts. En alguns països, per motius religiosos o culturals, s'estableix una federació estatal que aplega les associacions d'un mateix estat. Només es permet una organització per estat, sigui associació o federació. És en aquestes organitzacions estatals, que han de ser independents i de base voluntària, on es garanteixen els estàndards de principis i metodologia de l'escoltisme mundial. Malgrat que tradicionalment a les organitzacions nacionals les relacions amb les seves iguals i amb l'organització mundial ha estat responsabilitat d'una figura anomenada "comissari internacional", el creixement exponencial de les relacions directes entre grups escoltes de països diferents a través d'internet està

fent que es reformulin els protocols de relacions i que les organitzacions mundials, a més de deure's a les seves organitzacions membres, vegin cada cop més els membres individuals com a *stakeholders*.

L'escoltisme mundial s'estructura en dues organitzacions: WOSM i WAGGGS, i una quarta part de les seves associacions nacionals pertanyen alhora a les dues. Al seu torn, cada organització mundial s'organitza en base a una conferència, un comitè i un buró. A la conferència, que és l'òrgan màxim de govern, hi són representats tots els països membres, amb el mateix dret de vot, i es on es marquen les línies de l'organització, s'accepten els nous membres i s'escull el comitè. Al seu torn, el comitè és l'òrgan executiu, responsable de la legalitat escolta i de l'aplicació de les línies que adopta la conferència, i està format per un nombre reduït de membres individuals. I finalment, el Buró és el secretariat permanent que fa efectiva la implementació dels programes i iniciatives a escala mundial i també regional. Un dels principals objectius de l'estructura mundial és garantir la unitat del moviment dins la seva diversitat geogràfica, cultural i religiosa.

El sistema establert per l'escoltisme mundial per delimitar qui en forma part i qui no s'anomena política de reconeixement, i permet respondre a la utilització indeguda que d'altres entitats fan del seu nom i símbols, sigui per a desenvolupar activitats contràries als principis escoltes, sigui per a aprofitar-se del prestigi de l'escoltisme en iniciatives que no responen al seu estàndard de qualitat pedagògica i d'obertura ideològica. La creació als anys 20 de les dues organitzacions mundials d'escoltisme, WOSM i WAGGGS, va possibilitar la submissió voluntària de les associacions escoltes a una sola autoritat mundial democràtica en matèria d'escoltisme, és a dir, a una legislació internacional de la qual elles mateixes en són les legisladores.

El reconeixement per part de l'escoltisme mundial és intrínsec a la identitat escolta, donat que l'escoltisme, a més dels principis i del mètode, necessita de la integració en l'organització mundial que doni sentit a la combinació entre l'educació en la ciutadania, la lleialtat nacional i la pertinença i compromís globals. El relat històric en cada país, però, ha contribuït a la confusió entre escoltisme i els moviments que se n'anomenen sense ser-ho, perquè en general es deconeix i no es té en compte el procediment de reconeixement de l'escoltisme mundial.

Els tres grans eixos que han permès delimitar la diferència entre què és escoltisme i què no ho és són: (i) les característiques essencials de l'escoltisme; (ii) la promoció de la unitat; i (iii) la defensa de la marca i de la propietat intel·lectual. Primer, les característiques essencials han fonamentat ideològicament i organitzativament el moviment, i han establert els límits que no es poden traspassar si es vol ser membre del moviment escolta. Segon, la promoció de la unitat ha estat una pràctica destinada a evitar la disgregació i debilitació, promovent una sola organització a cada país. I finalment, la defensa de la marca i de la propietat intel·lectual ha estat la vessant legal de l'acció de l'escoltisme per a evitar l'ús fraudulent de la seva identitat.

La capacitat de concedir o retirar el reconeixement d'associació escolta permet a WOSM i WAGGGS assegurar la unitat i homogeneïtat de l'escoltisme mundial, dins

la seva diversitat. Les seves respectives constitucions estableixen els procediments corresponents, però la casuística ha comportat amb els anys dificultats tant en la definició com en la implementació. Són principalment tres els factors que generen associacions que es diuen escoltes sense ser reconegudes. D'una banda, els dos elements que justifiquen constitucionalment que en un país hi hagi més d'una associació escolta: el factor religiós i el factor cultural. I d'altra, el conflicte sobre la visió associativa, centrada en elements formals i metodològics.

El primer factor de desunió, el religiós, prové de la decisió de diverses confessions religioses de voler crear associacions escoltes pròpies, en contra del model d'associacions obertes pluriconfessionals, que representen avui el 90% de les organitzacions membres de WOSM i WAGGGS. Majoritàriament, les associacions unireligioses estan vinculades a l'Església catòlica, mentre que en molts països són comissions pastorals les que tenen vincles amb les respectives confessions. En tots els casos, però, l'escoltisme ha d'estar obert sense distinció de creença. Tot i que des de 1948 les associacions i comissions escoltes catòliques estan organitzades amb el reconeixement Vaticà, amb estatus consultiu davant l'escoltisme mundial, a finals dels anys 50 es va crear a Alemanya i després a França l'associació catòlica no-reconeguda anomenada *Scouts d'Europe*, de caràcter conservador i escindida de l'escoltisme catòlic reconegut. Aquesta associació no pertany a WOSM ni WAGGGS i s'ha estructurat internacionalment, tot i tenir una dimensió modesta (55.000 membres a tot el món, principalment a França i Itàlia, mentre que l'escoltisme catòlic italià sol en té 177.000). El 2003 el Vaticà va posar sota dret canònic els Scouts d'Europe, creant una crisi amb l'escoltisme reconegut de caràcter catòlic, que veia com l'Església donava cobertura a un moviment que emprava el nom 'escolta' sense complir-ne els requisits. Els Estatuts de Scouts d'Europe deixen clar que, al contrari de l'escoltisme reconegut, no són una associació independent ni oberta, sinó una eina de l'Església catòlica només oberta a joves de confessió cristiana catòlica.

El segon factor de desunió, el cultural, aplega dues tipologies diferents. D'una banda, els casos de col·lectius nacionals o culturals que no disposen d'un Estat propi o de reconeixement oficial, inclosos els casos de desplaçats. D'altra, els casos de les associacions basades en una visió nacionalista contrària a cap legitimitat supranacional o a cap influència externa. Pel que fa al segon cas, el del nacionalisme exloent, en països com la pròpia Gran Bretanya, França o els Estats Units han aparegut al llarg de la història associacions contràries a la dimensió internacional de l'escoltisme, que en alguns casos han deixat d'emprar el nom 'escolta'. Pel que fa al primer cas, el de col·lectius que no disposen d'Estat propi, té el seu origen en el reconeixement per part de l'escoltisme mundial de grups d'exiliats d'Armènia i de Rússia als anys 20. Després de la II Guerra Mundial, però, aquesta política va canviar i ja no es va reconèixer cap altre grup d'exiliats. Tot i així, hi ha algunes excepcions: associacions que representen un territori o col·lectiu cultural –Bèlgica amb les comunitats valona i flamenca; Bòsnia-Herzegovina; Canadà i la comunitat francòfona; Dinamarca i els casos de les Feroe i de Grenlàndia; l'Estat espanyol amb la federació catalana; i Israel–, i tres excepcions territorials: Taiwan, Hong Kong i Palestina, de les quals només la darrera és un cas evident de reconeixement "excepcional" d'una comunitat nacional no estatal.

El tercer factor de desunió, el conflicte sobre la visió associativa, és conseqüència de la discrepància que es dona en associacions escoltes entre la postura que defensa que les cultures associatives canvien, a voltes per a millor, i la que nega que l'organització tingui legitimitat per a canviar cap dels que considera els seus elements fundacionals. En general, les escissions produïdes per aquest factor tendeixen a ser del sector que es nega al canvi, com és el cas de Gran Bretanya. L'any 1996 diverses associacions escindides perseguint la "fidelitat" a l'"escoltisme de Baden-Powell" van acordar la creació de la World Federation of Independent Scouts, per tal que les associacions que s'anomenaven escoltes sense pertànyer a l'escoltisme mundial tinguessin una federació internacional que els permetés fer activitats d'intercanvi. Els únics requisits que es demanen per a ser-ne membre són "no pertànyer a cap altra organització mundial" i "seguir i emprar el programa original de Baden-Powell, i les tradicions, uniformes, moral, ètica i estructura establerta al seu llibre *Scouting for Boys*". Es comptabilitza que aquesta federació aplega unes 30.000 persones a nivell mundial, principalment a Gran Bretanya, mentre que l'associació britànica de WOSM sola té 500.000 membres. Un cas diferent és el dels Estats Units, on els grups que han volgut oposar-se a la política discriminadora d'homosexuals i ateus que practica Boy Scouts of America –membre de WOSM– han optat per estructurar grups de pressió davant la impossibilitat legal de crear una altra associació amb el nom 'escolta' als Estats Units.

La política de reconeixement de WOSM i de WAGGGS no contempla una classificació de les associacions que es diuen escoltes sense pertànyer a l'escoltisme mundial, i les enquadren totes en la categoria única de "escoltisme no reconegut". Però aquesta expressió implica que, d'alguna forma, l'associació que es diu escolta sense pertànyer a l'escoltisme mundial també ho és, tot i que "no reconeguda". Per tal de solventar aquest problema, proposo una classificació en tres grups de les associacions que s'anomenen 'escoltes' sense ser membres de l'escoltisme mundial: "paraescoltisme competidor", "paraescoltisme provisional" i "fals escoltisme". Serien "paraescoltisme competidor" les associacions que compleixen les característiques essencials de l'escoltisme però que es troben en un país on ja hi ha escoltisme reconegut, i no accepten formar-ne part. Serien "paraescoltisme provisional" les associacions que compleixen les característiques essencials de l'escoltisme i que es troben en un país on no hi ha escoltisme reconegut, tot i que per algun motiu, generalment el seu estat embrionari, no poden encara formar part de l'escoltisme mundial. I finalment, serien "fals escoltisme" les associacions que rebutgen o incompleixen conscientment les característiques essencials de l'escoltisme, incloses les condicions requerides per a formar part de l'escoltisme mundial, i que per aquest motiu se'ls nega la pertinença. Hi ha al seu torn tres classes de fals escoltisme. Un primer, quan els principis de l'associació promotora es sobreposen als principis de l'escoltisme mundial, com succeeix amb els *Scouts d'Europe*. Un segon, quan la suposada fidelitat a un "escoltisme original", interpretada subjectivament, deriva en un model que es contraposa amb els principis d'inclusivitat, obertura i sentit de pertinença global característics de l'escoltisme mundial. I un tercer, quan l'estètica de l'escoltisme serveix de justificació per al desenvolupament de moviments juvenils governamentals o de partits polítics.

Dimensió mundial

L'anàlisi estadística dels censos actuals (2003) de l'escoltisme mundial es basa en una base de dades creada de la suma dels censos de WOSM i de WAGGGS de l'any 2003 per a tots els països, junt amb les dades del Fons de Població de Nacions Unides de tres franges d'edat (de 5 a 19 anys) també per a tots els països. Tot i que la base de dades contempla país per país per a cada any, en aquest estudi només es presenten els resultats agregats per regions continentals. La llista de països membres és una dada segura, donat que es basa en la comprovació cada tres anys de les conferències mundials. En canvi, tot i que els censos són l'única dada existent del nombre d'escoltes al món, la seva fiabilitat no és contrastable, donat que els censos es basen en les notificacions voluntàries de les associacions membres, i a més estan lligats al pagament de quotes. Això darrer fa pensar que els censos reals podrien ser més grans.

La definició de "membres" individuals no és sempre la mateixa: països amb un cens molt alt com Indonèsia i els Estats Units tenen "membres associats", que són infants que participen en activitats extraescolars organitzades per l'escoltisme. Indonèsia comptabilitza així 8 milions de membres. L'anàlisi en franges d'edat (infantil, adolescent i jove) s'ha fet tot i que la divisió en grups d'edat no és ni molt menys homogènia en les diverses associacions escoltes, pel que les franges són aproximades. Finalment, l'anàlisi per gènere compta amb la dificultat que a WOSM el gènere és una informació addicional al cens, pel que no tots els països la responen i, en qualsevol cas, no hi ha dades de gènere per grups d'edat.

L'escoltisme mundial és present oficialment a un 83% dels Estats independents existents, una proporció que no baixa del 73% en tots els continents amb l'única excepció d'Oceania, on degut al gran nombre de microestats només és present a un 38,5% del total d'Estats independents. WOSM té una major presència territorial que WAGGGS a tots els continents, però entre les dues organitzacions es complementen. L'escoltisme mundial és present a 13 dels 15 països més poblats del món, i a 63 dels 80 que tenen més de deu milions d'habitants. Pel que fa a la proporció d'associacions nacionals membres de l'escoltisme mundial, d'entre les 165 Àfrica és la regió amb major pes, donat que representa un 28% dels països membres. El segueixen Europa i Àsia, amb un 24,2% i un 23%, i després Amèrica del Nord amb un 13,9%. Amèrica del Sud i Oceania representen el 7,3% i el 3,6% del total. La importància d'aquests percentatges, que no varien substancialment entre WOSM i WAGGGS, es troba en la capacitat de decisió: són les associacions nacionals les que tenen vot a la Conferència Mundial, pel que els països d'Àfrica i d'Àsia sumen més de la meitat del total.

Si no es compten educadors i adults, l'escoltisme mundial suma 26,7 milions de membres, dels quals només 6,6 milions pertanyen a WAGGGS, i d'entre els 20 milions de WOSM 7,2 pertanyen a Indonèsia. Es compti o no Indonèsia, Àsia és la regió que aporta més efectius a l'escoltisme mundial, seguida per Amèrica del Nord, Europa i Àfrica –a WAGGGS, Amèrica del Nord té el primer lloc. A Amèrica del Sud i Oceania els totals no arriben a 200.000 membres. Tot i que en general el nombre

de membres de WOSM és substancialment superior al de WAGGGS, a Amèrica del Nord i a Europa gairebé s'igualen. Creuant les dades del cens amb la població jove de cada país per a trobar les densitats, resulta que 151 de cada 10.000 infants/joves de tot el món pertanyen a l'escoltisme mundial, una ratio que a nivell continental dóna 520 per cada 10.000 a Amèrica del Nord, 161 a Oceania, 149 a Europa i 127 a Àsia (sense comptar el cens d'Indonèsia ni la població de Xina). Àfrica i Amèrica del Sud, amb 39 i 19, es troben a la cua. Cal fer notar, doncs, les diferències entre nombre de països, nombre total de membres i densitats: Oceania té pocs membres i representa pocs països, però té més densitat que Europa. Àfrica és qui té més països, però també una densitat força baixa.

Analitzant les franges d'edat, els infants i joves membres de l'escoltisme mundial tenen majoritàriament entre 10 i 14 anys (12,1 milions), seguit dels que tenen entre 5 i 9 anys (10,7 milions), mentre que només 3,8 milions de membres tenen entre 15 i 19 anys. En totes les regions continentals els adolescents d'entre 10 i 14 anys són majoria, excepte a Amèrica del Nord i a Europa, on el nombre d'infants és superior. Igualment, en tots els continents la franja jove (15-19) és la més reduïda, tot i que a l'Àfrica és molt pròxima a la infantil. Creuant el cens amb la població de 5 a 19 anys de Nacions Unides, les densitats en les franges adolescent i infantil resulten més altes en l'agregat (a nivell mundial, 200 adolescents per cada 10.000, 177 infants per cada 10.000), unes xifres que a Amèrica del Nord puguen a 688 infants i 669 adolescents, i a Europa i a Oceania 262 i 241 infants per cada 10.000. Els adolescents tenen una densitat de 197 a Àsia, 175 a Oceania i 143 a Europa. La franja jove és baixa a tot el món, encapçalada pel 83 d'Amèrica del Nord i el 62 d'Europa.

Pel que fa al gènere, l'anàlisi conjunta dels censos de WOSM i WAGGGS mostra sorprenentment que, malgrat la diferència numèrica entre ambdues organitzacions, el percentatge de nois i noies és pràcticament al 50% a tres continents: Amèrica del Nord, Oceania i Europa; i a dos més, Àfrica i Amèrica del Sud, el percentatge és molt pròxim –els nois són un 53,8% i un 57,2%, respectivament. Tan sols a Àsia el percentatge és altament desproporcionat, 70% a 30% en favor dels nois, sense comptar Indonèsia que no declara tenir noies –tot i ser plausible que en tingui.

En resum, aquestes dades mostren que l'escoltisme mundial arriba conjuntament a la gran majoria de països del món, als cinc continents, i que en els seus processos de presa de decisió democràtics les associacions d'Àfrica i d'Àsia conjuntament són majoritàries. Igualment, mostren que el nombre d'associats és substancialment major a WOSM que a WAGGGS, tot i que a Europa i a Amèrica del Nord estan equilibrats, i que la ratio de nois i noies membres de l'escoltisme mundial pel conjunt de nois i noies de 5 a 19 anys al món és de 151 per cada 10.000. En franges d'edat, l'adolescent (10-14 anys) és majoritària en l'agregat, tot i que a Europa i Amèrica del Nord hi ha més infants. Respecte al gènere, l'escoltisme mundial incideix de manera equilibrada en nois i en noies arreu del planeta, amb un gap a Àsia que caldria comprovar.

Pel que fa a l'anàlisi estadística de l'evolució de WOSM (1920-2004), abans que res cal tenir en compte que l'anàlisi de l'evolució conjunta de l'escoltisme mundial no

ha estat possible degut a la dificultat per aconseguir els censos de WAGGGS, pel que només contempla l'evolució de WOSM. Els censos processats han estat els publicats oficialment o bé els que consten als arxius del World Scout Bureau, en alguns casos amb correccions respecte els publicats, així com, per a la dècada dels 30, els publicats per la Scout Association britànica; l'únic buit important és entre 1939 i 1946, que no hi ha dades existents. El resultat ha estat l'elaboració de la 'WOSM Census Data Set, 1924-2004'. Tot i que la base de dades contempla país per país per a cada any, en aquest estudi només es presenten els resultats agregats per regions continentals.

Els mateixos censos han pogut ser desagregats per franges d'edat des de 1968, excloent doncs les xifres d'educadors i adults, i ordenant les seccions en les tres franges de població de Nacions Unides, del que n'ha resultat l'elaboració d'una segona base de dades: 'WOSM Ages-based Census Data Set, 1968-2004'. No s'han creuat amb les dades de població perquè no estaven disponibles per a la totalitat de països, però la base de dades permetrà fer-ho en un futur per a la majoria. També s'ha analitzat l'evolució en la participació de països en les conferències mundials d'escoltisme, extraient les dades dels informes presentats pel Buró Mundial a les respectives conferències, processades en una tercera nova base de dades: 'Data Set of International and World Scout Conferences, 1924-2002'. Finalment, s'ha analitzat l'evolució de la participació de joves en els jamborees mundials a través d'una base de dades del World Scout Bureau.

En analitzar l'evolució de països membres, creuant-ho amb el dataset d'Estats independents (Correlates of War), s'observa una evolució paral·lela entre l'aparició de nous Estats i el creixement en nombre de països membres de WOSM: si el 1922 hi havia 63 Estats independents al món, dels quals 36 (50,7%) tenien associacions escoltes reconegudes, el percentatge arribava al 67% (52 països) l'any 1937. Després del parèntesi de la II Guerra Mundial, a partir de 1959 hi ha un increment constant, degut primer a la descolonització i, més posteriorment, a la caiguda dels règims comunistes, arribant el 2004 a un 78%: en vuitanta-dos anys s'ha passat de 63 a 192 Estats independents, i WOSM de 36 a 154 associacions escoltes nacionals. Aquest creixement constant s'ha donat de manera aproximada en totes les regions continentals.

En comparar aquest creixement amb el nombre de membres, es pot veure un increment constant fins a mitjans dels anys 70, en què la xifra de membres s'estabilitza. La dificultat d'anàlisi rau en el fet que són dades crues, sense contrastar amb l'evolució de la població mundial, pel que és difícil veure si aquest increment coincideix amb el creixement poblacional. L'evolució constant va des dels 1,3 milions de 1924 als prop de 14 milions el 1974. A partir d'aleshores la xifra oscil·la entre els 14 i els 18 milions, amb uns canvis importants a la dècada dels 90 produïts per Indonèsia, Filipines i Estats Units. Així, s'arriba als 22,7 milions de l'any 2004 després d'un pic puntual de fins a 28 milions el 1999 comptabilitzant la forta pujada principalment dels censos d'Indonèsia i dels Estats Units. Desagregat per regions continentals, es pot veure que l'increment de cens mundial és degut essencialment a Àsia i a Amèrica del Nord, donat que els increments de la resta de regions són poc significatius, i particularment Europa disminueix des de finals dels

90, malgrat que Àfrica té una lleu pujada que es manté constant des dels anys 70. El moviment de cens indica que d'uns inicis en què europeus i nord-americans representaven la majoria del cens de WOSM, des dels anys 60 Àsia pren el relleu a Europa en acompanyar Amèrica del Nord com les dues regions amb més cens respecte del total.

En desagregar l'evolució del cens a partir de 1968 en les tres franges d'edat (infantil: 5-9; adolescent: 10-14; jove: 15-19), es pot veure que no hi ha hagut cap variació significativa en el repartiment actual: al llarg dels 36 anys, la franja adolescent i la infantil han estat molt igualades, i de fet la infantil estava lleugerament per sobre fins a finals dels anys 90, en què la franja adolescent va passar a ser la majoritària. La franja jove s'ha mantingut sempre minoritària. En analitzar-ho per regions continentals es veu que a Àsia, Amèrica del Sud i Oceania s'ha seguit el mateix comportament. A l'Àfrica, on la franja adolescent és més forta a distància, i amb tendència a l'increment, les franges infantil i juvenil han estat sempre molt igualades. A Europa, en canvi, la franja infantil ha estat sempre majoritària, i ha pres encara més força des dels anys 80. A Amèrica del Nord la franja infantil també ha estat la majoritària fins el 1999, quan la franja adolescent agafa el lideratge.

L'anàlisi de les associacions nacionals que han participat a les conferències escoltes mundials mostra, primerament, que el nombre de països assistents creix en paral·lel a l'increment de països membres; i segonament, un canvi important en el pes de les regions continentals. La participació de països en les conferències ha estat molt irregular i no respon a un comportament homogeni; un possible factor pot haver estat la ubicació geogràfica de la conferència, pel que els països de la regió on s'organitzava augmentaven la participació. L'anàlisi percentual mostra que fins als anys 50 els països europeus assistents eren clarament majoritaris en les conferències escoltes mundials. Als anys 50 Àsia i Europa s'igualen, i des dels 70 Àfrica s'hi suma, sent les associacions escoltes d'aquestes tres regions continentals les que han tingut un major pes a les conferències escoltes mundials des d'aleshores.

Finalment, l'estudi de l'assistència a les trobades d'adolescents o *jamborees* escoltes mundials, només ha tingut en compte els països, i no la xifra d'assistents, degut a que aquesta xifra no existeix per a tots els anys. Igual que amb les conferències, el lloc de celebració dels *jamborees* ha influït en l'assistència d'associacions d'una mateixa regió, i per això no hi ha un comportament homogeni en les desagregacions regionals; tot i així, el nombre de països assistents ha crescut en paral·lel a l'increment del nombre de països membres de WOSM, tant en l'agregat com en les regions. Percentualment, fins a mitjans dels anys 50 la majoria de països assistents eren europeus, un lideratge que van compartir amb els asiàtics fins als 70, i ambdós amb els països africans dels anys 70 ençà, seguits de prop per Amèrica del Nord i del Sud. Quan s'analitzen les xifres disponibles d'adolescents assistents, es pot veure que en l'agregat del total d'anys uns pocs països han aportat la majoria de persones: Estats Units i Regne Unit (que, conjuntament, representen un 25% del total d'assistents a tots els *jamborees*), seguits de França, Canadà i Japó. De la resta de països amb més

assistents, vuit dels nou països que estan per sobre del 3% del percentatge total han estat, en algun moment, organitzadors d'un jamboree escolta mundial, amb l'única excepció d'Alemanya.

En resum, les dades de l'evolució històrica de WOSM mostren que l'Organització Mundial del Moviment Escolta ha crescut en nombre d'associacions nacionals membres en paral·lel a l'increment del nombre d'Estats independents al món, un creixement que s'ha donat similarmet a totes les regions continentals. En nombre de persones associades el creixement també ha estat constant des dels inicis fins als anys 70, en què s'estabilitza. Aquest creixement s'ha donat, en especial, a Àsia i a Amèrica del Nord. La manca de contrast amb el cens de població real fa que les dades s'hagin d'analitzar crues, sense veure el comportament poblacional. Analitzant les franges d'edat des de 1968 es veu com el lideratge de la franja adolescent i la debilitat de la franja jove ha estat una constant, amb l'excepció d'Europa, on la franja infantil sempre ha estat majoritària, i Amèrica del Nord, on ho ha estat fins el 1999. Mirant la participació en conferències mundial es veu com les associacions d'Europa la lideren fins els anys 50, quan se'ls hi sumen les d'Àsia, que des dels 70 prenen el lideratge junt amb les d'Àfrica. Un comportament similar es dona a l'assistència de països als jamborees mundials, tot i que en la xifra de persones assistents uns pocs països aporten gran part dels adolescents assistents.

Educar en la ciutadania global

L'escoltisme mundial té com a elements comuns l'educació en la ciutadania sense discriminacions, la lleialtat nacional amb vocació internacional, el desenvolupament espiritual, la millora de les condicions de vida de les persones i el compromís amb la pau. En la majoria de països ha tingut des dels seus inicis el suport d'institucions de l'Estat i també de confessions religioses. I al llarg de molts anys, i encara avui a diversos països, està separat per gèneres. Això significa que conviu, promou i alhora col·lisiona amb la identitat nacional, l'interès d'Estat, les creences i les religions, la identitat de gènere, els drets civils i el progrés social. Aquests elements són a la base dels eixos principals de conflictes al llarg del segle xx: l'imperialisme, l'autodeterminació, la xenofòbia i el racisme, la separació entre església i estat, els integristes i enfrontaments religiosos, l'establiment de societats pluralistes on no existeix una única visió del bé i del mal, les migracions massives, la discriminació de la dona i de l'homosexualitat, o la lluita contra les desigualtats socials.

Si bé aparentment els valors d'educació en la ciutadania de l'escoltisme mundial han defensat tradicionalment l'estabilitat socio-política –suport a l'ordre polític establert a cada país, aliança amb institucions d'autoritat legítimes, fent prevaldre normes i valors socials i no traspasant-ne el límits–, al mateix temps l'acció d'educació en la ciutadania de l'escoltisme també ha estat font de revulsió per a accions ciutadanes de resistència davant d'un ordre social considerat injust: enfrontant-se a la discriminació exercida per la colonització, oposant-se a la segregació racial, resistint a dictadures, superant els conflictes armats entre països, combatent la discriminació de la dona o fins i tot desafiant l'homofòbia.

L'escoltisme mundial promou la ciutadania global, un concepte aquest que, més que un caràcter normatiu, té un caràcter descriptiu i aspiracional: d'una banda, descriu que als ciutadans d'arreu ens afecten qüestions que van més enllà de les fronteres dels nostres països; i d'una altra, aquest concepte aspira a una visió republicana de la ciutadania en què els ciutadans siguin, també, conscients de les seves responsabilitats i dels seus drets a escala global. Els valors de ciutadania global que promou l'escoltisme mundial són després implementats en les pràctiques que duen a terme a nivell local els agrupaments escoltes, tot i que la manca de documentació suficient i contrastable de les accions fa difícil detectar casos d'estudi que ja s'hagin esdevingut. Tres grans eixos vinculats a la idea de ciutadania global permeten afirmar la coherència entre valors i pràctiques: la cultura de pau i drets humans, el desenvolupament sostenible, i la legitimació d'institucions internacionals.

L'eix de la *cultura de pau i drets humans* va més enllà de la idea de pau com a absència de guerra: l'escoltisme mundial entén la pau com un procés dinàmic de col·laboració entre Estats i pobles, basada en el respecte per la llibertat, la independència, la sobirania, la igualtat i el respecte per la llei i els drets humans, així com una distribució justa i equitable dels recursos per a cobrir les necessitats dels pobles. La contribució de l'escoltisme mundial a la pau passa per l'entesa entre persones, comunitats i cultures, pel compromís amb la justícia i el desenvolupament social i també pel diàleg interreligiós, com es pot veure analitzant els cinc estudis de cas exposats: el de pau als Grans Llacs africans; el de convivència entre britànics i irlandesos a Irlanda del Nord; el projecte amb la minoria gitana a Eslovàquia; el projecte d'integració de joves delinqüents que es du a terme a Hong Kong; i l'intercanvi en la postguerra entre serbis, croates i musulmans a Bòsnia.

L'eix del *desenvolupament comunitari* es fonamenta en la vocació de servei a la comunitat, la principal eina d'educació en la ciutadania emprada per l'escoltisme. Aquesta lògica de servei a la comunitat s'ha escalat del local al global en quatre nivells: el servei a la comunitat, el desenvolupament comunitari, l'educació per al desenvolupament, i la cooperació al desenvolupament. A aquesta idea s'hi afegeix el compromís de l'escoltisme mundial amb el medi ambient i, en conseqüència, per un desenvolupament sostenible. Més que en el desenvolupament comunitari, és en l'efecte educatiu a llarg termini on rau el benefici per als països implicats. La descripció de cinc estudis de cas permeten contrastar valors i pràctiques en aquest eix: el projecte d'extensió escolta fet a Kènia amb britànics i canadencs; el projecte conjunt de les associacions de Pakistan i Nepal sobre discapacitacions; un recull d'activitats de cooperació entre associacions de la regió Àrab amb institucions internacionals; el projecte de solidaritat amb infants de Txernobyl els anys 1990 i 1991; i la iniciativa per a trencar barreres interiors davant el creixement de les bandes a El Salvador.

El darrer dels eixos, la *legitimació d'institucions internacionals*, apareix amb la pròpia formalització de l'escoltisme mundial, compromès amb la *League of Nations* i imitant el seu model organitzatiu, a banda de tenir-hi estretes relacions. Un cop constituïda l'Organització de les Nacions Unides, WOSM i WAGGGS van obtenir

estatus consultiu a l'ECOSOC (United Nations Economic and Social Council), i des de 1998 el nou estatus consultiu general. L'escoltisme mundial també és present als comitès consultius de diversos òrgans i agències de Nacions Unides, i coopera regularment amb una desena d'agències, com són la UNESCO, la UNICEF, l'OMS, la FAO o l'ACNUR. La col·laboració de l'escoltisme mundial amb el sistema de Nacions Unides es fonamenta en tres reptes: un, que aquestes relacions només tenen sentit en tant que enforteixin la qualitat del treball educatiu de l'escoltisme, la seva raó de ser; segonament, que han de permetre fer sentir la veu de les persones joves en els processos de presa de decisió nacionals i globals; i en tercer lloc, que ha de poder tenir alguna possible influència, com a organització de la societat civil, en l'evolució de les polítiques i estructures de la governança mundial. D'altra banda, ambdues organitzacions mundials formen part de xarxes associatives internacionals a través de les quals canalitzen accions i posicionaments conjunts per a influir en l'agenda política mundial en temes que afecten la gent jove. Quatre casos il·lustren les pràctiques de l'escoltisme en aquest eix: les relacions de reconeixement mutu de l'escoltisme mundial i la *League of Nations* a la dècada dels 20; segon, l'acció coordinada per a combatre la SIDA a l'Àfrica; en tercer lloc, el projecte de treball conjunt amb el Banc Mundial; i finalment, el projecte *Scouts of the World* en el marc dels Objectius del Mil·lenni de Nacions Unides.

En una altra dimensió, l'articulació dels parlamentaris que han estat escoltes a través de la World Scout Parliamentary Union (WSPU), creada a instàncies de WOSM l'any 1991, és una contribució més a la idea de ciutadania global. WSPU és una organització internacional que uneix associacions nacionals parlamentàries escoltes, de caràcter interpartidista, i que té com a funcions establir lligams i cooperació entre les associacions parlamentàries escoltes i contribuir a la creació de noves; promoure amistat entre parlamentaris escoltes d'arreu del món; treballar conjuntament amb WOSM en àrees d'interès mutu, incloent la relació amb institucions governamentals; i ajudar al desenvolupament de les associacions escoltes en els seus propis països. L'estructura de WSPU, que ha mobilitzat associacions parlamentàries escoltes d'una vuitantena de països, és similar a la de les organitzacions mundials escoltes. (Boy Scouts of America no ha volgut que els parlamentaris nord-americans hi participin). L'evolució dels posicionaments de les successives Assemblees de WSPU és interessant, en tant que ha anat incrementant plantejaments favorables a la governança global més enllà de la sobirania nacional, com són la necessitat de reconèixer l'educació no formal en les polítiques educatives, la promoció de polítiques nacionals de joventut o l'impuls d'iniciatives legislatives, a nivell nacional i internacional, per a donar suport i reforçar el moviment escolta.

La característica inclusiva de l'escoltisme mundial ha topat al llarg d'aquests vuitanta anys amb les canviants visions socials majoritàries en les diverses societats on el moviment escolta ha arrelat, en qüestions com la igualtat de gènere, la discriminació racial, l'autoritat religiosa o la llibertat d'opció sexual. Igualment, les característiques institucionals de l'escoltisme tampoc no estan exemptes de controvèrsia, com la independència del moviment quan un govern o una institució privada intenta posar els seus principis per sobre dels de l'escoltisme. El seu caràcter apartidista és clar en les societats democràtiques on hi ha una competició regulada

entre partits en processos electorals, però és molt més confús en societats no democràtiques, en teocràcies i en dictadures. La causa d'aquest xoc de valors és que, primerament, l'escoltisme no pot obviar el seu entorn socio-cultural; i a més, que el model d'educació en la ciutadania de l'escoltisme estableix valors potencialment contraposats, en especial la lleialtat a la pròpia comunitat i a les seves institucions o també a les pròpies creences, enfront del sentiment de germanor mundial o bé del principi de no-discriminació. En aquesta contraposició, segons un estudi sociològic sobre l'impacte educatiu de l'escoltisme, els joves escoltes filtren la coherència dels valors, tant de l'exemple del cap (educador) com de la formulació oficial que en fa l'associació.

El procés d'internalització dels valors, doncs, no és la inculcació ni la transmissió directa: l'element més poderós en la construcció dels valors dels joves escoltes és l'experiència personal, així com el sentit que el jove dona a les experiències, moltes de les quals s'esdevenen dins el propi grup. Així doncs, si l'escoltisme no vol esdevenir una institució que es limiti a perpetuar valors socials majoritaris de tendència exclouent enlloc de moure'ls cap a una visió més inclusiva, primerament, ha d'educar en la capacitat d'elecció autònoma, el criteri propi, que és fonamental per a la formació de ciutadans responsables; i segonament, ha de superar la visió que la identitat ve donada i acceptar que les cultures i maneres de pensar canvien, i que aquests canvis poden ser positius. Reconèixer la pluralitat dins una cultura, a més, atorga als individus més llibertat per a construir el seu projecte de món. El cas de Boy Scouts of America (Estats Units), en què s'ha explicitat l'exclusió dels homosexuals, està clarament influït pel seu funcionament professionalitzat i pel model de promotors o *sponsors*, que ha permès que grups religiosos i ideològics hagin imposat una visió cultural associativa inamovible que ha comptat amb el suport dels tribunals, junt amb el seu sistema de gestió per professionals, amb conseqüències encara imprevisibles sobre la imatge i el suport social al moviment en aquell país.

2. CONCLUSIONS

2.1. Conclusions que es deriven de les hipòtesis

L'anàlisi de cas de l'escoltisme mundial demostra que la promoció del sentiment de pertinença global i de les conseqüències ètiques i polítiques que se'n deriven no és contradictori amb el sentiment de pertinença a la pròpia comunitat nacional ni amb l'arrelament a la comunitat local. Contràriament, l'arrelament local i la identitat nacional poden ser eines que contribueixin a generar sentit de pertinença global, de la mateixa manera que l'educació en la ciutadania global pot contribuir a enriquir amb valors inclusivament de solidaritat i de pau tant l'acció local com la pertinença nacional. D'aquesta conclusió genèrica se'n deriven tres d'específiques sobre l'educació en la ciutadania global en l'escoltisme mundial, que es descriuen tot seguit.

- *L'escoltisme mundial promou de manera conjunta tant l'arrelament de les persones a les seves comunitats nacionals com la seva pertinença global conscient i compromesa.*

La ciutadania que promou l'escoltisme es fonamenta en l'acció educativa des de l'arrelament local, des d'una identitat nacional que comporta llaços de lleialtat i des d'un sentit de pertinença global que genera obligacions morals. Cap dels tres nivells és suficient sense els altres dos, i tots ells aporten una construcció de la identitat que és alhora rica i matisada, en què la persona defineix els límits de les lleialtats i compromisos de cada nivell. El nivell local és on es dona l'acció educativa, en l'agrupament escolta, i on es formula el servei a la comunitat. El nivell nacional, que en casos com els estats plurinacionals o la Unió Europea pot ser també subestatal o supraestatal, aporta referents sobre la comunitat amb la qual es comparteixen valors i projectes i també simbologies que reforcen el sentit de pertinença. Finalment, el nivell global representa el compromís moral amb la humanitat en conjunt, i es concreta fonamentalment amb la solidaritat activa, la defensa dels drets humans i la promoció de la pau. És la suma de tots tres nivells la que conforma l'educació en la ciutadania global que promou l'escoltisme mundial.

La manca d'estudis sobre la incidència real de l'escoltisme en elits socials (dirigents polítics i empresarials, acadèmics, periodistes, líders associatius, etc.) dificulta conèixer quin és l'efecte que l'educació en la ciutadania de l'escoltisme ha tingut en els comportaments i maneres de pensar de les persones amb capacitat de decisió o de generació d'opinió que n'han format part. L'existència d'una xarxa de parlamentaris escoltes que aplega al seu torn xarxes d'una vuitantena de països apunta que l'escoltisme ha format part de l'experiència educativa de decisors en societats molt diverses, però sense una anàlisi més sistemàtica no es podrà valorar la seva incidència.

La interacció entre els nivells local, nacional i global de l'escoltisme mundial, així com la seva àmplia pluralitat, el fan substancialment diferent d'altres moviments i institucions. El diferencia de les confessions religioses, que si bé són per definició transfrontereres, no tenen resposta inclusiva per al conjunt de la societat quan es tracta d'establir principis comuns d'educació en la ciutadania que respectin tant la diversitat de creences i opinions com la pròpia diversitat cultural. I el diferencia de les principals ONG internacionals per la força del seu arrelament local, que fa que l'escoltisme sigui percebut en moltes societats dels diferents continents com una institució local i pròxima i no com una organització externa i desarrelada.

- *L'escoltisme mundial promou la ciutadania activa enfront de la consideració de les persones com a subjectes passius de la seva comunitat política.*

La idea de passivitat és totalment absent de la concepció d'educació en la ciutadania de l'escoltisme mundial. Des dels seus orígens i al llarg de tota la seva història, l'escoltisme ha tingut com a objectiu fonamental formar ciutadans amb vocació de servei compromesos amb la millora del seu entorn, que en l'esfera política es concreta amb un compromís per la pau i els drets humans. Aquesta acció educativa parteix de la base que per al bé de la societat els ciutadans han de ser

actius i responsables, el que comporta una idea republicana de la societat en què els ciutadans han de disposar d'unes virtuts mínimes per a un bon funcionament de la vida en comú. La idea de "ciutadania activa", però, pot tenir conseqüències diverses en casos extrems, en especial guerres o conflictes polítics. És per això que l'escoltisme mundial tendeix a parlar de "ciutadania responsable", donat que inclou la idea de ciutadania activa però la matisa posant-la sota el punt de mira de la responsabilitat cap a les pròpies accions. Dins d'aquests casos extrems, que són excepcionals, la basta pluralitat de cultures i religions al si de l'escoltisme mundial ha comportat casos paradoxals, com ara per exemple que existeixi escoltisme pròxim al sionisme (dins la federació d'Israel) i escoltisme pròxim a Hezbollah (dins l'àmplia federació libanesa).

La tradició de l'escoltisme mundial ha estat donar per suposats valors liberal-democràtics en la seva concepció de ciutadania, tot i que s'hagi desenvolupat en països amb règims mancats de llibertats. Això ha comportat que, formalment, els valors d'educació en la ciutadania de l'escoltisme mundial hagin defensat tradicionalment l'estabilitat socio-política (suport a l'ordre polític establert a cada país i aliança amb institucions d'autoritat legitimades, fent prevaldre normes i valors socials i no traspasant-ne els límits). Al mateix temps, però, l'acció d'educació en la ciutadania de l'escoltisme també ha estat font de revulsiu per a accions ciutadanes de resistència o de canvi davant d'ordres socials considerats injustos (enfrentant-se a la discriminació exercida per la colonització, oposant-se a la segregació racial, resistint a dictadures o cooperant malgrat conflictes armats entre països). Aquest revulsiu està possiblement relacionat amb el caràcter voluntari i no-remunerat del moviment escolta i amb alguns dels seus valors.

➤ *L'escoltisme mundial educa en la ciutadania democràtica i inclusiva enfront de l'adoctrinament ideològic, el dogmatisme i la discriminació.*

L'acció d'educació en la ciutadania de l'escoltisme mundial es fonamenta en la premissa democràtica que cada ciutadà és responsable dels seus actes i que la interacció entre ciutadans amb criteri propi condueix a una societat més ben governada. Igualment, es fonamenta en la idea de la no-discriminació per raó d'origen, classe, raça o creença. Si bé aquest plantejament democràtic ha estat una constant en la seva història, és cert que la seva aplicació en societats no-democràtiques ha desenvolupat formes menys explícites. Tot i així, sempre ha prevalgut la idea de formació del caràcter i de persones amb criteri propi en contrast amb els moviments adoctrinadors que no tenen en compte l'individu, igual com també ho és l'exèrcit. I en els darrers anys, el compromís explícit de l'escoltisme mundial amb la democràcia ha crescut en paral·lel a l'establiment de la democràcia liberal com el model estàndard d'organització política arreu del món.

Pel que fa a la no-discriminació, si bé la lluita de l'escoltisme contra les discriminacions per raó d'origen, classe, raça o creença han estat constants, hi ha hagut dos àmbits en els quals s'han produït controvèrsies. Un de menor, el de l'agnosticisme i l'ateïsmes; i un de major, el referit a qüestions de sexualitat. En el primer àmbit, l'agnosticisme i l'ateïsmes, la postura oficial de l'escoltisme ha estat exigir que l'escolta tingui una creença. Tot i així, hi ha una creixent tendència a

considerar la dimensió espiritual com quelcom que va més enllà de la creença religiosa –el que ja ha succeït a l'escoltisme budista. De fet, des de l'inici existeixen associacions escoltes laiques que no exigeixen tenir cap creença i malgrat això cap estudi no ha plantejat que la seva acció educativa sigui menor que la de les associacions confessionals. També cal tenir en compte que l'escoltisme també és present en societats on no és permès l'abandonament de la pròpia religió, com alguns règims islamistes. D'altra banda, s'ha plantejat el conflicte potencial de les associacions escoltes lligades a confessions religioses, en tant que els principis de la confessió poden imposar-se sobre els principis de l'escoltisme. El segon àmbit, el referit a sexualitat, no està allunyat de l'anterior: l'homosexualitat, la contracepció, el divorci o l'avortament són qüestions polèmiques que posen en dubte l'estructura familiar tradicional i que malgrat que moltes societats les han establert en forma de drets, d'altres, amb arguments religiosos i morals, encara les penalitzen fortament. El posicionament de l'escoltisme al respecte ha depès de la situació de cada societat nacional.

La desigualtat per raó de gènere que discrimina la dona respecte l'home, una constant en la majoria de societats del món segons estudis de Nacions Unides, és un element de controvèrsia a l'escoltisme mundial. Si bé les dues organitzacions mundials (WAGGGS i WOSM) comparteixen formalment la diagnosi i el compromís per a una societat mundial sense desigualtats de gènere, la seva pròpia existència separada es fonamenta, des dels seus inicis i avui encara, per la diferència de gènere. Tot i que la tradició de WOSM ha estat majoritàriament masculina, des de fa més de dues dècades promou que les seves associacions siguin mixtes i ha adoptat la coeducació com l'enfocament educatiu per a eliminar la desigualtat. Per la seva banda, WAGGGS té com a missió principal la capacitat (empowerment) de les noies perquè juguin un rol decisiu a la societat, i tot i que la majoria de les seves associacions opten per assolir-ho a través d'educar les noies soles –sense nois–, altres associacions també ho fan a través de la coeducació en grups mixtes. El debat sobre quina és la millor opció educativa per a avançar cap a societats sense discriminació de gènere segueix obert.

2.2. Conclusions sobre les aportacions de la tesi

- *L'escoltisme mundial és un subjecte perfectament definit a través de característiques constitucionalment establertes –definició, objectiu, principis, mètode– que fonamenten el procediment per a determinar qui en pot formar part perquè compleix les condicions per a pertànyer-hi i qui no.*

L'escoltisme mundial es formalitza l'any 1920 com a Boy Scouts International Bureau (WOSM) i l'any 1928 com a WAGGGS; abans d'aleshores no existeix l'escoltisme mundial com a subjecte diferenciat. El model que adopta l'escoltisme mundial per a la seva organització quan es formalitza és el mateix que el de la Societat de Nacions: principis mundials legitimats de pau i de governança a través del diàleg i la deliberació conjunta de països.

Des de la seva formalització amb la creació d'una organització internacional, l'escoltisme mundial és un subjecte definit, amb òrgans de govern democràtics que

estableixen els seus principis i funcionament. Aquesta delimitació de l'escoltisme mundial com a subjecte és el que permet afirmar la coherència del moviment al llarg de la seva història.

L'escoltisme mundial és un moviment que funciona en forma de xarxa de grups locals, organitzats en associacions nacionals aplegades en dues organitzacions mundials, en què els components de la xarxa són alhora autònoms i dependents de la xarxa escolta i on la força de la xarxa rau en la consistència dels valors compartits i en l'acceptació voluntària de l'autoritat democràtica de les organitzacions mundials per a modular-ne l'aplicació. Les seves característiques principals són la implicació voluntària i gratuïta d'educadors i responsables, la participació voluntària d'infants i joves, la consistència ideològica i l'absència de canals de transmissió ideològica jeràrquics.

La política de reconeixement de l'escoltisme mundial és un element clau per a evitar un ús il·legítim de l'embolcall de l'escoltisme amb finalitats contràries als seus principis: adoctrinadores, excloents, etc. Els factors cultural, religiós i de visió associativa han estat les tres principals fonts d'escissions, que no han estat però rellevants.

Un rol important de les organitzacions mundials és detectar quan una associació escolta traspasa els límits de la seva independència orgànica o ideològica, posant així en risc la llibertat dels seus membres. El suport que governs o institucions governamentals i confessions religioses donen a l'escoltisme ha ajudat el moviment a créixer, però alhora li ha generat punts de tensió entre els seus principis i els de les institucions que li donen suport.

- *El caràcter internacional de l'escoltisme mundial es reforça per la seva extensa presència arreu del món, tant avui com des de la seva formalització. Aquesta dimensió internacional fa de l'escoltisme mundial un dels principals agents no governamentals en l'educació en la ciutadania global des de l'acció local.*

L'escoltisme mundial avui és present als cinc continents, a un 83% dels Estats independents existents, i encara és prohibit als règims comunistes. Aplega més de 26 milions de persones joves, dels quals mentre que a Àsia, Àfrica i Amèrica del Sud la franja d'edat majoritària és l'adolescent (10-14 anys), a Europa, Amèrica del Nord i Oceania la majoritària és la infantil (5-9 anys).

L'evolució històrica de WOSM entre 1920 i 2004 mostra que el creixement d'associacions escoltes nacionals ha anat en paral·lel al creixement del nombre de països independents, però sempre mantenint una veritable dimensió mundial amb presència rellevant als cinc continents. Aquest creixement ha anat acompanyat d'un creixement del nombre de membres individuals fins arribar a la xifra actual.

La representativitat territorial de l'escoltisme mundial, present als cinc continents, també s'ha reproduït en els processos de presa de decisió mundials i a les trobades de joves. Pel que fa a la presa de decisions, des de la seva formalització en el pla oficial cada país ha tingut el mateix pes dins l'escoltisme mundial, el que ha fet que

regions com Àsia i Àfrica hagin estat importants dels dels inicis i determinants després del procés de descolonització. Una cosa diferent és quin és el pes real de cada país en processos de presa de decisió.

L'impacte educatiu de l'escoltisme rau en la força dels principis i de la formació del caràcter individual, on els educadors fan una funció d'acompanyants dels infants en el seu procés d'aprenentatge en què l'important és l'experiència personal i l'intercanvi d'opinions. Els estudis sociològics demostren que tant l'exemple dels educadors com la formulació oficial dels valors són sotmesos pels joves escoltes a un filtre personal de crítica sobre la seva coherència. Cal afegir que la força del mètode escolta possibilita que aquest procés d'educació activa es faci a través d'un entorn de convivència que genera afecte, amistat i empatia, on es promou el respecte per les persones i la natura a través del joc, de l'aventura col·lectiva i del gaudi, amb la felicitat com el principal objectiu d'èxit.

- *L'escoltisme mundial té perfectament establerts i documentats uns principis de ciutadania global que tenen implicacions en la seva concepció de la pau, els drets humans, el desenvolupament, el medi ambient i la legitimitat d'institucions internacionals, i que són coherents amb les pràctiques que es duen a terme arreu del món.*

Els principis de ciutadania global de l'escoltisme mundial estan establerts a les constitucions de WOSM i WAGGGS i desenvolupats en els documents i resolucions aprovades al llarg dels anys. Aquests principis són implementats a escala local pels agrupaments escoltes. Les pràctiques de l'escoltisme mundial i de les seves xarxes locals en matèria de cultura de pau i drets humans, de desenvolupament i de legitimitat d'institucions internacionals, són coherents amb els seus principis de ciutadania global.

Al llarg del segle xx, l'escoltisme mundial ha resistit les investides de nacionalismes excloents, totalitarismes, bel·licismes i fonamentalismes religiosos i ha mantingut una coherència històrica amb els seus plantejaments inclusius, basats en el respecte a la pluralitat, globals i en pro de la pau. En els darrers anys, l'escoltisme mundial ha evolucionat en paral·lel a la globalització i a la major facilitat de comunicació, adoptant un major compromís a escala mundial.

Les incoherències que es poden detectar pel que fa a la inclusivitat de l'escoltisme mundial tenen a veure principalment amb la potencial contradicció entre els valors socials que es defensen a nivell global i els valors socials imperants a cada país, en especial aquells que topen amb consideracions morals defensades per religions. L'evolució històrica d'aquests valors socials mostra però que aquestes contradiccions són superables.

El cas de l'escoltisme masculí nord-americà i la seva política de discriminació a homosexuals no es pot considerar dins de l'anterior categoria, donat que moltes persones tant a la societat nord-americana com dins la pròpia associació BSA defensen la necessitat d'acabar amb la discriminació, una discriminació que no es dona a l'associació femenina nord-americana.

2.3. Limitacions i futures recerques

Aquesta recerca ha tingut l'avantatge de ser pionera en diverses exploracions, i l'inconvenient d'haver de tractar alhora temes d'història, principis, estadística i casos pràctics, pel que la seva primera limitació és no haver pogut fer una anàlisi més exhaustiva de cadascun d'ells. Tot i així, aquesta aproximació plural ha enriquit la recerca i l'ha contextualitzada.

En el camp de la *literatura acadèmica*, la principal limitació ha estat la inexistència d'una bibliografia sistemàtica sobre escoltisme. En el meu cas, m'he centrat en especial en la literatura escrita en anglès, en gran part perquè l'escoltisme neix a Anglaterra, el que comporta molta recerca sobre els orígens; i perquè té una gran vitalitat des de bon principi als Estats Units, on ja des de 1917 es troben nombrosos articles acadèmics amb un extens tractament socio-pedagògic del moviment escolta. Futures recerques podrien completar aquesta bibliografia i estudiar si l'evolució dels principis i fonaments de l'escoltisme han fet perdre els elements que es destacaven com a més importants a inicis de segle o si, pel contrari, els ha mantingut. La meua hipòtesi és que els elements més importants: una educació en la ciutadania, oberta, inclusiva i compromesa, s'han mantingut.

En el cas concret de l'estudi "The Educational Impact of Scouting" (TRA BACH *et al.*, 1995), una recerca futura de molt interès seria estendre'l a països extraeuropeus: per exemple, un país àrab, un nord-americà, un centreafricà i un del sud-est asiàtic. Això permetria veure si les conclusions sobre l'impacte de l'acció educativa de l'escoltisme són extrapolables a nivell mundial. Igualment, en referència a l'estudi 'Report on World Scouting' de Laszlo Nagy (1967), seria interessant una recerca que repetís les enquestes que es van fer en aquell moment i que en comparés els resultats, treballant també sobre les consideracions de Nagy en aquell moment que no van quedar recollides, en temes com la necessària obertura de l'escoltisme.

En el camp de l'*anàlisi històrica*, aquesta recerca s'ha vist limitada per la inexistència de cap estudi complet sobre la història de l'escoltisme mundial, que tingui en compte l'existència d'un subjecte amb capacitat de prendre decisions i posicionar-se i que inclogui les darreres dues o tres dècades. Certament, aquesta és una recerca pendent que pot tenir moltes derivacions: Les associacions escoltes de les grans potències emulen dins l'escoltisme mundial les pràctiques de *realpolitik* i l'hegemonia que practiquen els seus països en l'escenari internacional? Existeix un canvi substancial de posicionaments de l'escoltisme mundial com a conseqüència de la incorporació dels països de la descolonització? Hi ha hagut pressions governamentals directes o indirectes a l'escoltisme mundial per a condicionar els seus posicionaments públics en temes de l'agenda internacional o cap a tercers països?

També són moltes les recerques qualitatives possibles, en especial en l'àmbit socio-polític. Primerament, una contrastació sistemàtica de la tensió entre valors transformadors i valors mantenidors de l'estatus quo, falsant o verificant les tesi de

Timothy Parsons (2004) segons el qual els segons sempre s'han imposat als primers. També tindria un alt interès conèixer casos d'escoltes exitosos (*successful scouts*) –empresaris, periodistes, polítics, líders associatius– que permetés veure l'impacte social del moviment i quin comportament han mantingut en la seva vida professional respecte dels valors en què es van formar: ciutadania activa o passiva?, societat inclusiva o excloent?, integració o xenofòbia?

En el mateix àmbit, un camp de recerca molt preparat seria fer anàlisis comparatives d'associacions de parlamentaris escoltes, aprofitant l'existència d'una xarxa com és la World Scout Parliamentary Union. La manca de temps i de mitjans m'ha impedit fer-ho, però tenia previst realitzar una enquesta qualitativa a tots els parlamentaris escoltes de la Cambra dels Comuns britànica, i també a tots els diputats escoltes del Parlament de Catalunya, per després comparar-ne els resultats. El mateix es podria fer amb parlamentaris escoltes de cambres no-europees, i conèixer punts en comú i desacords.

Les qüestions d'identitat, lleialtat nacional i immigració tenen també en l'escoltisme un camp de recerca potencial molt ampli. El suggerent article de Scheidlinger (1948) a l'*American Sociological Review*, en què desgrana la confusió de l'escoltisme nord-americà davant dels grups d'escoltes que formaven els exilats polonesos amb els seus símbols i idioma, es podria replicar en les societats multiculturals d'avui amb preguntes similars: Qui decideix la llengua vehicular en els agrupaments escoltes de societats multiculturals? Quins són els símbols nacionals que es promouen? Existeixen conflictes de lleialtats entre identitats?

La interacció entre escoltisme i associacions acollidores, en particular confessions religioses, també permetria fer recerques que permetessin veure el xoc de valors en societats cada cop més plurals, i analitzar què pesa més en l'acció educativa: la idea de criteri propi o la idea d'obediència a una doctrina religiosa. Què succeeix, per exemple, amb els escoltes de grups catòlics davant de qüestions com l'homosexualitat o la contracepció? Què succeeix amb les noies escoltes musulmanes si estan en desacord amb les lectures que es fan del Coran sobre el rol de la dona a la societat? Com es pot promoure el criteri propi en societats on no hi ha llibertat de creença? Quina relació tenen aquestes contradiccions amb les que es donen quan un país vol incloure en el currículum educatiu públic l'educació en la ciutadania?

Enllaçant amb això, una de les principals limitacions d'aquesta recerca ha estat la vessant de gènere. El desequilibri entre la documentació disponible de WOSM respecte la de WAGGGS, tant històrica i estadística com d'articles acadèmics, ha deixat molt poc desenvolupada la qüestió de gènere. Si bé Nielsen (2003) ja ha fet una primera recerca sobre gènere dins de WOSM, no existeix cap estudi profund que compari dins l'escoltisme mundial (WAGGGS i WOSM) les diverses aproximacions educatives a la igualtat de gènere i els seus resultats, tant educatius com de models organitzatius. Aquesta és, de fet, la raó principal que l'escoltisme mundial estigui encara estructurat en dues organitzacions. Igualment, seria molt suggerent analitzar si el fet que una organització hagi estat regida només per dones

i una altra fonamentalment per homes, tot i compartir model, té conseqüències diferencials en les pràctiques democràtiques i de presa de decisions.

L'anàlisi de la vessant econòmica també ha estat una limitació de la recerca. Com he esmentat, el pes que tenen alguns països, principalment els Estats Units d'Amèrica, en el finançament de l'escoltisme mundial –a WOSM i a WAGGGS–, tant en quotes com finançant entitats externes de suport com la Fundació Escolta Mundial, és molt superior al de la immensa majoria, el que pot tenir implicacions directes o indirectes en els processos interns de presa de decisions. Seria interessant analitzar amb detall les conseqüències d'aquesta influència, l'evolució pressupostària, les dependències d'aquests ingressos, situacions similars com les que es donen a l'entorn de Nacions Unides, i si les organitzacions de l'escoltisme mundial han dut o duen a terme passes per a ser creixentment independents.

Finalment, en la part quantitativa la principal limitació d'aquesta recerca ha estat no disposar dels censos històrics de WAGGGS, el que hauria permès veure l'evolució en paral·lel. La possibilitat queda oberta, però, per a futures recerques. Ara bé, les quatre noves bases de dades que han sorgit de la recopilació, processament i validació dels censos de WOSM tenen un enorme potencial d'explotació. La limitació d'espai i també l'absència d'estudis precedents han fet que en aquesta recerca analitzés tan sols blocs regionals; però les bases de dades estan desglossades per països, pel que qualsevol investigador ha de poder fer anàlisi de cada cas o comparatives en tota la franja d'anys disponible, i també creuar-los amb les dades existents dels censos de població per a conèixer l'evolució relativa real. No tan sols això: el fet que la matriu de països respongui al Correlates of War Project permet fer anàlisis que contrastin si els moviments de cens de l'escoltisme dels diferents països han estat condicionats per situacions de guerra o pau (base de dades de Correlates of War Project¹) o per si els règims de les respectives societats eren o no democràtics (BOIX and ROSATO, 2001²).

En resum, el potencial de recerca de l'escoltisme mundial com a subjecte acadèmic és molt ampli i tan sols necessita acadèmics que en percebin la rellevància i l'interès quantitatiu i qualitatiu.

2.4. Consideracions finals

L'escoltisme mundial és un moviment amb un altíssim potencial com a objecte de recerca en les ciències socials, però que en canvi ha estat clarament infraestudiat. La seva delimitació a través de les organitzacions mundials WOSM i WAGGGS, la seva dimensió mundial tant avui com en tota la seva història, i l'amplíssima diversitat cultural i religiosa amb l'objectiu compartit d'educació en la ciutadania, el fan un cas únic en les organitzacions de la societat civil global.

¹ Correlates of War Project. 2004. "State System Membership List, v2004.1." Febrer de 2005. Online, <http://correlatesofwar.org>.

² Carles BOIX and Sebastian ROSATO: 'A Complete Data Set of Political Regimes, 1800-1999'. Department of Political Science, The University of Chicago, Chicago, 2001.

A banda de ser un excel·lent subjecte d'estudi, el potencial de l'escoltisme mundial és molt gran en el procés de desenvolupament de xarxes globals que necessiten del diàleg local-global amb punts de referència que siguin eixos d'identitat. L'escoltisme és global en el seu plantejament i en el seu conjunt. Promou identitats riques i alhora matisades que permetin als seus membres situar-se davant del món, amb els seus valors, però oberts al canvi. I fomenta la ciutadania compromesa amb el seu entorn immediat, com a agent de canvi, que al mateix temps, des de la consciència global, actua en una direcció compartida en tots els nodes de la xarxa.

Al funcionament en xarxa de l'escoltisme mundial s'hi afegeix un fet inexistent en la major part de la seva història: la globalització de les comunicacions. En efecte, així com l'escoltisme va néixer el 1908 de la reacció d'adolescents britànics davant d'una publicació que transmetia un projecte motivador, des d'aleshores fins ara ha tingut en les associacions nacionals un filtre de les relacions entre els nodes locals de la xarxa escolta de tots els països. L'aparició i el desenvolupament d'internet, però, fa que per primer cop la xarxa escolta tingui una via de comunicació d'abast mundial entre els seus membres individuals, el que obre nous escenaris.

L'escoltisme mundial, però, degut a la magnífica simplicitat dels seus procediments educatius, té permanentment el risc de confondre els mitjans per finalitats, com advertia fa noranta anys el pedagog de Columbia James Russell (1917). I és que si bé l'escoltisme és vida a la natura, esport, internet, servei a la comunitat, compromís i jocs, en essència és acció educativa per a la formació del caràcter. I justament per això, i perquè el gran repte de les nostres societats, creixentment multiculturals, creixentment complexes, és l'educació, l'escoltisme mundial té un rol molt important a jugar-hi.

En aquest context, la diferència entre les diverses opcions educatives no la marcaran els serveis que s'ofereixen o la capacitat de respondre l'obsessió per la seguretat als països occidentals, sinó els valors que es treballin. Un projecte educatiu que tingui clars els seus valors, els fonaments de la seva acció educativa, possibilitarà amb l'empenta necessària que s'aprengui a ser persona, a fer, a conèixer, i a conèixer. A formar, doncs, nois i noies amb qualitat personal, amb actitud crítica, amb capacitat d'interpretar la realitat. A formar ciutadans. Si la proposta educativa està ben fonamentada, la importància raurà en l'honestedat, la coherència i la consciència de l'acció educativa.

Des dels seus inicis, l'escoltisme ha considerat fonamental i innegociable tant la gratuïtat dels seus educadors com la voluntarietat de l'adscripció dels seus infants i joves, i en això junt amb els seus principis ha tingut una font de legitimitat i un gran potencial d'acció educativa. La tendència que alguns acadèmics (Skocpol, 2003) apunten a un aprimament de les organitzacions de la societat civil basades en membres permanents i presència local, en favor d'institucions poc participatives dirigides per professionals i que tan sols demanen suport econòmic, pot afectar greument el model de l'escoltisme mundial.

En aquest sentit, és coherent afirmar la vigència de l'escoltisme com a espai de formació en la ciutadania complementari i diferent de l'escola si es creu en la importància de la societat civil –distinta de mercat i de govern– com a reforçadora de la democràcia. Però per a resistir la tendència a la disminució que a molts països pateixen les associacions basades en membres estables, l'escoltisme ha de ser capaç de veure més enllà de les seves pràctiques, constatar el potencial de la seva acció educativa i adaptar-la a les noves realitats i necessitats, com ha fet al llarg de la història. Ha d'anar alerta amb les tendències discriminadores i, en especial, impedir que les institucions que li donen suport l'imposin, directa o indirectament, una visió de la societat que substitueixi el compromís amb la convivència inclusiva i la llibertat de criteri definitoris de l'escoltisme. Si és capaç de fer-ho, podrà seguir jugant un rol tan important en el futur de moltes societats com l'ha jugat ja al llarg del segle xx.

BIBLIOGRAFIA GENÈRICA

- ALDECOA, Francisco and Michael KEATING (eds.) (1999): *Paradiplomacy in Action. The International Relations of Subnational Governments*. London: Frank Cass.
- ANHEIER, Helmut, Marlies GLASIUS and Mary KALDOR (ed.) (2001): *Global Civil Society 2001*. Oxford: Oxford University Press.
- (2005): *Global Civil Society 2004/05*. London: SAGE Publications
- ARCHIBUGI, Daniel (2004): 'Cosmopolitan Democracy and its Critics: A Review'. *European Journal of International Relations*, 10(3), 437-473.
- , David HELD and Martin KÖHLER (1998): *Re-imagining Political Community: Studies in Cosmopolitan Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- ARENDT, Hannah ([1951] 2004): *The Origins of Totalitarianism*. New York: Schocken Books.
- (1972): *Crisis of the Republic*. New York: Harcourt, Brace, Jovanovich.
- BARRY, Brian ([1970] 1988): *Sociologists, Economists and Democracy*. Chicago: The University of Chicago Press.
- BECK, Ulrich (2000) *What Is Globalization?* Cambridge: Polity Press.
- (2002): 'The Terrorist Threat. World Risk Society Revisited', *Theory, Culture & Society* 19(4): 39-55.
- (2006): *Cosmopolitan Vision*. Cambridge: Polity.
- BEITZ, Charles R. (1999a): *Political Theory and International Relations* (revised edition with a new afterword). Princeton: Princeton University Press.
- (1999b): 'International Liberalism and Distributive Justice: A Survey of Recent Thought'. *World Politics*, Vol. 51, N.2 (Jan.,1999), 269-296.
- BENHABIB, Seyla (2000): *Diversitat cultural, igualtat democràtica. La participació política en l'era de la globalització*. València: Tàndem Edicions.
- (2002): *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*. Princeton: Princeton University Press.
- (2004): *The Rights of Others: Aliens, Residents and Citizens*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BOIX, Carles, and Daniel N. POSNER (1998): 'Social Capital: Explaining Its Origins and Effects on Government Performance'. *British Journal of Political Science*, Vol. 28, N. 4 (Oct. 1998), 686-693.
- BOIX, Carles and Susan C. STOKES (ed.) (2007): *The Oxford Handbook of Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- CALLAN, Eamonn (1997): *Creating Citizens: Political Education and Liberal Democracy*. Oxford: Oxford University Press.
- CARTER, April (2001): *The Political Theory of Global Citizenship*. London: Routledge.
- CASTELLS, Manuel (2000a): *The Information Age: Economy, Society and Culture. Vol. I: The Rise of the Network Society* (2nd edition). Malden MA and Oxford: Blackwell.
- (2000b): *The Information Age: Economy, Society and Culture. Vol. III: End of Millenium* (2nd edition). Malden MA and Oxford: Blackwell.
- (2004): *The Information Age: Economy, Society and Culture. Vol. II: The Power of Identity* (2nd edition). Malden MA and Oxford: Blackwell.
- and Imma TUBELLA (dirs.) (2002): *The Network Society in Catalonia: Research Report 1*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya
<http://www.uoc.edu/in3/pic>
- CHERNILO, Daniel (2006): 'Social Theory's Methodological Nationalism: Myth and

- Reality'. *European Journal of Social Theory*, 9(1): 5–22.
- COHEN, Joshua (ed.) (1996): *For Love of Country: Debating the Limits of Patriotism*. (Martha Nussbaum with respondents). Boston: Beacon Press.
- COLOMER, Josep M. (2006): *Grans imperis, petites nacions*. Barcelona: Proa. [(2007) *Great Empires, Small Nations: The Uncertain Future of the Sovereign State*. London: Routledge].
- CRICK, Bernard (1998): *Education for citizenship and the teaching of democracy in schools: Final report of the Advisory Group on Citizenship*. London: Qualifications and Curriculum Authority.
http://www.qca.org.uk/libraryAssets/media/6123_crick_report_1998.pdf
- (1999): 'The Presuppositions of Citizenship Education'. *Journal of Philosophy of Education*, Vol. 33, N. 3 (1999), 337-352.
- DAHL, Robert A. (1989): *Democracy and Its Critics*. New Haven CT: Yale University Press.
- DE GREIFF, Pablo and Ciara CRONIN (2002): *Global Justice and Transnational Politics: Essays on the Moral and Political Challenges of Globalization*. Cambridge MA: The MIT Press.
- DELORS, Jacques et al. (1996): *Learning: The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. Paris: UNESCO.
- DEWEY, John ([1927] 1991): *The Public and its Problems*. Athens OH: Swallow Press/Ohio University Press.
- (1959): *Moral Principles in Education*. New York: Philosophical Library.
- DINUNZIO, Mario (2006): *Woodrow Wilson: Essential Writings and Speeches of the Scholar-President*. New York: NYU Press.
- DOWER, Nigel and John WILLIAMS (2002): *Global Citizenship: A Critical Reader*. Edimburgh: Edimburgh University Press.
- FARRELL, Joseph P. (1998): 'Democracy and Education: Who Gets to Speak and Who Is Listened To?'. *Curriculum Inquiry*, 28:1 (1998), 1-7.
- (2001): 'On Learning Civic Virtue: Can Schooling Really Play a Role?' *Curriculum Inquiry*, 31:2 (2001), 125-135.
- FAURE, Edgar et al. (1972): *Learning To Be: The World of Education Today and Tomorrow*. Informe de la Comissió Internacional sobre el Desenvolupament de l'Educació. Paris-London: UNESCO-Harrap.
- FRISCO, Michelle L., Chandra MULLER, and Kyle DODSON (2004): 'Participation in Voluntary Youth-Serving Associations and Early Adult Voting Behavior'. *Social Science Quarterly*, Vol. 85, N. 3 (Sept. 2004), 660-676.
- GELLNER, Ernest (1983): *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell Publishers.
- GUIBERNAU, Montserrat (2001): 'Globalization and the Nation-State', a GUIBERNAU, Montserrat and John HUTCHINSON: *Understanding Nationalism*. Cambridge: Cambridge University Press, 242-268.
- GIDDENS, Anthony (1985): *Contemporary Critique of Historical Materialism, II: The Nation-state and Violence*. Berkeley: University of California Press.
- (1991): *Modernity and Self-Identity*. Cambridge: Polity Press.
- (2007): *Europe in the Global Age*. Cambridge: Polity Press.
- GUTMANN, Amy (1999): *Democratic Education*. Princeton: Princeton University Press.
- (2003): *Identity in Democracy*. Princeton: Princeton University Press.
- and Dennis THOMPSON (2000): *Democracy and Disagreement*. Cambridge MA: The Belknap Press of Harvard University Press.

- HABERMAS, Jürgen (1999): *The Inclusion of the Other: Studies on Political Philosophy*. Cambridge: Polity Press.
- (2001): *The Postnational Constellation*. Cambridge MA: MIT Press.
- (2002): 'The European Nation-State and the Pressures of Globalisation', a DE GREIFF and CRONIN, 2002: 217-234.
- HELD, David (1995): *Democracy and the Global Order: From the Modern State to Cosmopolitan Governance*. Cambridge: Polity Press.
- (1998): 'Democracy and Globalization', a ARCHIBUGI, HELD i KÖHLER, 1998: 11-27.
- (2002): 'Law of States, Law of Peoples: Three Models of Sovereignty'. *Legal Theory*, 8, 1-44.
- , Anthony MCGREW, David GOLDBLATT, and Jonathan PERRATON (1999): *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Cambridge: Polity Press.
- and Mathias KOENIG-ARCHIBUGI (eds.) (2003): *Taming Globalization: Frontiers of Governance*. Cambridge: Polity.
- and Mathias KOENIG-ARCHIBUGI (eds.) (2005): *Global Governance and Public Accountability*. Malden, MA: Blackwell (Government and Opposition).
- HUNTINGTON, Samuel P (1996): *The Clash of Civilizations and the Remaking of the World Order*. New York: Simon and Schuster.
- INGLEHART, Ronald, and Pippa NORRIS (2003): *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change Around the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- INGLEHART, Ronald, and Christian WELZEL (2005): *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- KALDOR, Mary (2001): 'A decade of Humanitarian Intervention: The Role of Global Civil Society', a ANHEIER, GLASIUS i KALDOR, 2001: 109-143.
- KANT, Immanuel ([1795] 1991): 'Perpetual Peace', a KANT, Immanuel (1991): *Political Writings* (ed. and intro. Hans Reiss). Cambridge: Cambridge University Press, 93-130.
- ([1803] 2003): *On Education*. Mineola NY: Dover Publications Inc. (reproducció de l'edició anglesa de 1899, London: Kegan Paul & Co).
- KEANE, John (2001): 'Global Civil Society?', a ANHEIER, GLASIUS i KALDOR, 2001: 23-47.
- KEATING, Michael (2001): *Nations Against the State: The New Politics of Nationalism in Quebec, Catalonia and Scotland* (Second Edition). New York: Palgrave.
- KERR, David and Elizabeth CLEAVER (2004): *Citizenship Education Longitudinal Study: Literature Review* (Research Report 532, National Foundation For Educational Research). London: Department for Education and Skills.
<http://www.dfes.gov.uk/research/data/uploadfiles/RR532.pdf>
- KEOHANE, Robert (2002): 'Ironies of Sovereignty: The European Union and the United States'. *Journal of Common Market Studies*, 40, 743-65.
- and NYE, Joseph S. Jr (2000): 'Globalization: What's New? What's Not? (And So What?)'. *Foreign Policy*, 118 (Spring 2000), 104-119.
- KRASNER, Stephen (1999): *Sovereignty: Organized Hypocrisy*. Princeton NJ: Princeton University Press.
- KYMLICKA, Will (1995): *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- (1999): 'Education for Citizenship', a Mark HALSTEAD and Terence MCLAUGHLIN (eds.), *Education in Morality*. London: Routledge, 79-102.
- (2001): *Politics in the Vernacular: Nationalism, Multiculturalism, and Citizenship*. Oxford: Oxford University Press.

- (2002): *Contemporary Political Philosophy: An Introduction* (Second Edition). Oxford: Oxford University Press.
- and Wayne NORMAN (1994): 'Return of the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory'. *Ethics*, Vol. 104, N. 2 (Jan. 1994), 352-381.
- and Cristine STRAEHLE (1999): 'Cosmopolitanism, Nation-States, and Minority Nationalism: A Critical Review of Recent Literature'. *European Journal of Philosophy*, Vol. 7, N. 1 (April 1999), 65-88.
- LINKLATER, Andrew (1998): 'Citizenship and Sovereignty in the Post-Westphalian European State', a ARCHIBUGI, HELD i KÖHLER, 1998: 113-137.
- MCCARTHY, Thomas (2002): 'On Reconciling Cosmopolitan Unity and National Diversity', a DE GREIFF and CRONIN, 2002: 235-274.
- MACKENZIE, John M. (ed.) (1986): *Imperialism and Popular Culture*. Manchester & Dover, NH: Manchester University Press.
- MANIN, Bernard (1997): *The Principles of Representative Government*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MASON, Andrew (2000): *Community, Solidarity and Belonging: Levels of Community and their Normative Significance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MAYOR ZARAGOZA, Federico (2001): *The World Ahead: Our Future in the Making* (in collaboration with Jérôme Bindé). London: Zed Books and UNESCO Publishing.
- MELUCCI, Alberto (1996): *Challenging codes: Collective action in the information age*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MILLER, David (1988): 'The Ethic Significance of Nationality', *Ethics*, Vol. 98, N. 4 (Jul., 1988), 647-662.
- (1995): *On Nationality*. Oxford: Oxford University Press.
- MOUFFE, Chantal (1999): *El retorno de lo político. Comunidad, ciudadanía, pluralismo, democracia radical*. Barcelona: Paidós.
- NORRIS, Pippa (ed.) (1999): *Critical Citizens: Global Support for Democratic Governance*. Oxford: Oxford University Press.
- NUSSBAUM, Martha (1996): 'Patriotism and Cosmopolitanism', a COHEN, 1996: 3-17.
- Oxfam (2006): *Education for Global Citizenship: A Guide for Schools*. Oxfam Development Education Programme. Oxford: Oxfam.
- PAREKH, Bhikhu (2000): *Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and Political Theory*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- (2003): 'Cosmopolitanism and Global Citizenship', *Review of International Studies*, 29, 3-17.
- PETTIT, Philip (1999): *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Oxford: Oxford University Press.
- PHARR, Susan J. and Robert D. PUTNAM (2000): *Disaffected Democracies: What's Troubling the Trilateral Countries?* Princeton: Princeton University Press.
- POGGE, Thomas W. (1992): 'Cosmopolitanism and Sovereignty'. *Ethics*, Vol. 103, N. 1 (Oct., 1992), 48-75.
- PRZEWORSKI, Adam, Susan C. STOKES and Bernard MANIN (eds.) (1999): *Democracy, Accountability and Representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PUTNAM, Robert D. (1993): *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy* (with Robert LEONARDI and Raffaella Y. NANETTI). Princeton: Princeton University Press.
- (2000): *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

- RAWLS, John (1971): *A Theory of Justice*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- (1999): *The Law of Peoples*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- RENAN, Ernest ([1882] 1997): *Qu'est-ce qu'une nation?* Paris: Mille et une nuits.
- REUBEN, Julie A. (1997): 'Beyond Politics: Community Civics and the Redefinition of Citizenship in the progressive Era'. *History of Education Quarterly*, Vol. 37, N. 4 (Winter, 1997): 399-420.
- ROBERTSON, Roland (1995): 'Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity', a FEATHERSTONE, Mike, Scott LASH and Roland ROBERTSON: *Global Modernities*. London: SAGE, 25-44.
- SANDEL, Michael J (1998): *Democracy's Discontent: America in Search of a Public Philosophy*. Cambridge MA: The Belknap Press of Harvard University Press.
- SCHNAPPER, Dominique (2001): *La comunidad de los ciudadanos. Acerca de la idea moderna de nación*, Madrid, Alianza. [(1994): *La Communauté des citoyens. Sur l'idée moderne de nation*. Paris: Gallimard].
- (2000): *Qu'est-ce que la citoyenneté?* Paris: Gallimard.
- SEN, Amartya (2001): *Development as Freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- (2003) 'Continuing the Conversation'. *Feminist Economics*, 9 (2-3), 2003: 319-332.
- (2006): *Identity and Violence: The Illusion of Destiny*. New York NY: W.W. Norton.
- SHAPIRO, Ian (1999): *Democratic Justice*. New Haven CT: Yale University Press.
- and Casiano HACKER-CORDÓN (eds.) (1999): *Democracy's Edges*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SKOCPOL, Theda (2003): *Diminished Democracy: From Membership to Management in American Civic Life*. Norman OK: University of Oklahoma Press.
- SMITH, Anthony D. (1979): *Nationalism in the Twentieth Century*. Oxford: Martin Robertson and Co.
- (1986): *The Ethnic Origin of Nations*. Oxford: Blackwell Publishers.
- TAMIR, Yael (1993): *Liberal Nationalism*. Princeton: Princeton University Press.
- TAYLOR, Charles (1994): 'The Politics of Recognition', a Amy GUTMAN (ed.), *Multiculturalism and "The Politics of Recognition"*. Princeton: Princeton University Press, 25-73.
- (1996): 'Why Democracy Needs Patriotism', a COHEN, 1996: 119-121.
- THOMPSON, Janna (1998): 'Community Identity and World Citizenship', a ARCHIBUGI, HELD i KÖHLER, 1998: 179-197.
- TUBELLA, Imma (2006) 'Television and Internet in the Construction of Identity', a CASTELLS, Manuel and CARDOSO, Gustavo (eds.), *The Network Society: From Knowledge to Policy*. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations, 257-268.
- UNITED NATIONS (UN) (2000): "Millennium Declaration" (A/RES/55/2, 18 September). New York.
- (2005a): *World Population Prospects: The 2004 Revision*. New York: United Nations Secretariat, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- (2005b): *The Millennium Development Goals Report 2005*. New York: United Nations Secretariat, Department of Public Information.
- (2005c): *Population Challenges and Development Goals*. New York: United Nations Secretariat, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.

- UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAM (UNDP) (1995): *Human Development Report: Gender and Human Development*. Oxford: Oxford University Press
- (2002): *Human Development Report: Deepening Democracy in a Fragmented World*. Oxford: Oxford University Press
- UNITED NATIONS DEVELOPMENT FOUND FOR WOMEN (UNIFEM) (2005): *Progress of the World's Women 2005: Women, Work and Poverty*. New York: UNIFEM.
- UNITED NATIONS LIBRARY (1983): *The League of Nations in Retrospect: Proceedings of the Symposium*. Berlin: Walter de Gruyter & Co. (United Nations Library).
- UNITED NATIONS POPULATION FOUND (UNFPA) (2005): *State of World Population 2005: The promise of Equality*. New York: UNFPA.
- WALZER, Michael (1996): 'Spheres of Affection', a COHEN, 1996: 125-127.
- WENDT, Alexander (1999): *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- YOUNG, Iris M. (2000): *Inclusion and Democracy*. Oxford: Oxford University Press.

BIBLIOGRAFIA SOBRE ESCOLTISME

- ABT, Lawrence E., Paul MENDENHALL and E.D. PARTRIDGE (1940): 'The Interests of Scouts and Non-Scouts'. *Journal of Educational Sociology*, Vol. 14, N. 3 (Nov., 1940), 178-182.
- ADROHER, Raül (1998): *La laïcitat a l'escoltisme / Laicity in Scouting/Guiding*. Barcelona: Fundació Escolta Josep Carol.
- , Elena JIMÉNEZ i Eduard VALLORY (2005): *Escoltisme laic i transformació social: L'experiència d'Escoltes Catalans*. Vic: Eumo Editorial (Universitat de Vic).
- Alliance of Youth CEOs (1997): 'The Education of Young People: A Statement at the Dawn of the 21st Century'. IAA, IFRCs, WAGGGS, WOSM, YMCA, YWCA.
- (1999): 'National Youth Policies: Towards an autonomous, supportive, responsible and committed youth'. IAA, IFRCs, WAGGGS, WOSM, YMCA, YWCA.
- (2001): 'Girls and Young Women in the 21st Century: Recommendations for action'. IAA, IFRCs, IYF, WAGGGS, WOSM, YMCA, YWCA.
- (2003): 'The Empowering Africa's Young people Initiative: A Holistic Approach to Countering the HIV/AIDS Pandemic'. IAA, IFRCs, IYF, WAGGGS, WOSM, YMCA, YWCA
- (2005): 'Children and Young People: Participating in decision-Making. A Call for Action'. IAA, IFRCs, IYF, WAGGGS, WOSM, YMCA, YWCA and UNICEF.
- ANDERSON, David D. (1975): 'The Boy Scout Books and America in Transition'. *Journal of Popular Culture*, Vol. 8, N. 4 (Spring 1975), pp. 708-713.
- APPLEBOME, Peter (2003): *Scout's Honor: A Father's Unlikely Foray Into the Woods*. New York: Harvest Book/Harcourt.
- BADEN-POWELL, Robert ([1908] 2004): *Scouting for Boys* (Elleke BOEHMER, ed.). Oxford: Oxford University Press.
- (1912): 'The Other Fellow's Point of View'. *Headquarters Gazette*: June 1912.
- ([1919] 1949): *Aids to Scoutmastership* (World Brotherhood Edition). London: Herbert Jenkins Limited
- (1922): *Rovering to Success*. London: Herbert Jenkins Limited
- (1936): 'A New Development in the Scout Movement in South Africa'. *Journal of the Royal African Society*, Vol. 35, N. 141 (Oct., 1936), 368-371.
- (1937): 'Be Prepared' (entrevista). *The Listener*, British Broadcasting Corporation (Jan. 1937).
- (2006): *Citizens of the World: Selected Writings on International Peace*, compilat i editat per Mario Sica. Roma: Fiordaliso.
- BALCELLS, Albert i Genís SAMPER (1993): *L'escoltisme català (1911-1978)*. Barcelona: Barcanova.
- BAUBÉROT, Arnaud et Nathalie DUVAL (EDS.) (2006): *Le scoutisme entre guerre et paix au XXe siècle*. Paris: Éditions L'Harmattan
- BERTRAND, Jean-Luc (compiler) (2004): 'Panafrikan Youth Forum on AIDS: Dakar, March 2004. General Report'. IAA, IFRCs, IYF, WAGGGS, WOSM, YMCA, YWCA.
- BJÖRK, Tord (1996): 'The emergence of popular participation in world politics: United Nations Conference on Human Environment 1972'. Estocolm: Department of Political Science, University of Stockholm.
- BOEHMER, Elleke (2004): 'Introduction', dins BADEN-POWELL (2004) [1908], xi-xxxix.

- BOWMAN, Glenn (1990): 'Christian, Muslim Palestinians Confront Sectarianism: Religion and Political Identity in Beit Sahour'. *Middle East Report*, N. 164-165 (May-Ag. 1990): 50-53.
- Boy Scouts Association [UK], The (1951): *A Challenge to Scouting. The menace of Communism*. London: Staple Printers, 1951.
- (1966): *The Advance Party Report (Popular Edition): Being the Recommendation of the Chief Scout's Advance Party, 1966*. London.
- Boy Scouts International Bureau, The (1954): *Boy Scouts in Five Continents*. London.
- Boy Scouts of America (1929): 'Research Projects and Methods in Educational Sociology'. *Journal of Educational Sociology*, Vol. 2, N. 6 (Feb., 1929), 380-383.
- BOYLE, Patrick (1994): *Scout's Honor: Sexual Abuse in America's Most Trusted Institution*. Rocklin, CA: Prima Publishing.
- BRELIVET, Alain (2004): *Scouts sans frontières. Le Scoutisme dans sa dimension internationale*. Paris: L'Harmattan.
- BURUMA, Ian (1990a). 'Boys Will Be Boys'. *New York Review of Books* 15 Mar. 1990: 17-20.
- (1990b): 'Replie to: "A Bad Scout?"'. *The New York Review of Books*, Vol. 37, N. 11 (Jun., 1990)
- CASTELLS, Víctor (ed.) (1993): *Homenatge a Josep M. Batista i Roca. Textos Polítics i Pedagògics*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- CHARQUES, R.D. (1932): 'Education in the Soviet Union'. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1931-1939)*, Vol. 11, N. 4 (Jul., 1932), 493-511.
- CHOLVY, Gérard (ed.) (2003): *Le Scoutisme: Un Mouvement d'Éducation au XXe Siècle. Dimensions Internationales*. Actes du Colloque international tenu à l'Université Paul-Valéry, Montpellier III (21-23 septembre 2000). Montpellier: Université Paul-Valéry.
- COLE, David (2000): 'Open To All Boys? The Boy Scouts And Gay Rights'. *CNN Interactive* (20 d'abril de 2000): <http://archives.cnn.com/2000/LAW/04/20/boy.scout/>
- COLEMAN, Andrea, Mary EHRENWORTH and Nancy LESKO (2004): 'Scout's Honor: Duty, Citizenship, and the Homoerotic in the Boy Scouts of America', a: RASMUSSEN, Mary Louise, Eric ROFES and Susan TALBURT (2004): *Youth and Sexualities: Pleasure, Subversion, and Insubordination In and Out of Schools*. New York: Palgrave Macmillan: 153-176.
- COLLIS, H., F. HURLL and R. HAZLEWOOD (1961): *BP's Scouts: An Official Story of the Boy Scouts Association*.
- COLTON, Joël (1992): 'Definition of Youth and Youth Movements. Youth and peace', dins FAUVEL-ROUÏF, 1992: 3-13.
- CRUZ OROZCO, José Ignacio (2003): 'Entre la clandestinidad y la legalidad. El escultismo español en el primer franquismo (1939-1953)', a: CHOLVY (2003), pp. 249-263.
- DA COSTA, Philippe (2000): 'Les Scouts de France: une identité entre fidélité et innovation, 1920-1983'. Tesis doctoral, Université Lumière, Lyon II - Institut des Scienses et Praiques d'éducation et de formation.
- DIRKS, Patricia (1995): 'Review of "Sons of the Empire: The Frontier and the Boy Scout Movement"'. *History of Education Quarterly*, Vol. 35, N. 2 (Summer, 1995), 205-206.

- EAGER, W. McG. (1953) *Making men: the history of Boys Clubs and related movements in Great Britain*. London: University of London Press
- FAUVEL-ROUIF, Denise (ed.) (1992): *La jeunesse et ses mouvements: Influence sur l'évolution des sociétés aux XIXe et XXe siècles*. Commission Internationale d'Histoire des Mouvements Sociaux et des Structures Sociaux. Paris: Éditions du CNRS.
- GAUTHE, Jean-Jacques (2003): '«Le scout est loyal envers son pays...»: Mouvements scouts et nationalismes en Europe et aux colonies (1909-1962)', a: CHOLVY (2003), pp. 219-247.
- GILLIS, John R. (1973): 'Conformity and Rebellion: Contrasting Styles of English and German Youth, 1900-33'. *History of Education Quarterly*, Vol. 13, N. 3 (Autumn, 1973), 249-260.
- GROOM, Arthur (1938): *Scouting in Europe*. London: The Scout Association.
- GUÉRIN, Christian (1997): *L'utopie Scouts de France*. Paris: Fayard.
- GUSTAV-WRATHALL, John Donald (1998): *Take the Young Stranger By The Hand: Same-Sex Relations and the YMCA*. Chicago: University of Chicago Press.
- HEATHORN, Stephe, and David GREENSPOON (2006): 'Organizing Youth For Partisan Politics in Britain, 1918-c. 1932'. *The Historian*, Vol. 68, N. 1 (Spring 2006), 89-119.
- HILLCOURT, William (1964) (with Olave Baden-Powell): *Baden-Powell: The Two Lives of a Hero*. New York: The Gilwellian Press.
- HIRSCH, Eric (1997): 'Voices Form the Black Box: Folk Song, Boy Scouts and the Construction of Folk Nationalist Hegemony in Hungary, 1930-1944'. *Antipode*, 29:2 (1997), 197-215.
- IHLE, Hans E. (1993): *Hitler's Boy Scouts Dictator-Fighters (Along the razor's edge)*. Lanham MD and London: University Press of America.
- JACKSON LEARS, T.J. (1984): 'Being Prepared'. *American Quarterly*, Vol. 36, N. 4 (Autum, 1984), 566-574.
- JEAL, Tim (1989): *Baden Powell, Founder of the Boy Scouts*. London: Hutchinson.
- (2001): *Baden-Powell, Founder of the Boy Scouts*. New Haven CT: Yale University Press.
- JORDAN, Ben (2005): 'Inculcating Character and Good Citizenship: The Boy Scouts of America and the Divisions of Gender, Age, and Race, 1910-1930'. Comunicació presentada a la conferència de la Society for the History of Children and Youth: "Children's Worlds, Children in the World". Marquette University (Milwaukee, WI), 4-7 d'agost, 2005.
- JOVER, Mateo (ed.) (1994): 'Trends. Trends in the World Today: How they Affect Young People. Questions and Challenges for Scouting'. Ginebra: WOSM.
- KERGOMARD, Pierre et Pierre FRANÇOIS (1983): *Histoire des Éclaireurs de France de 1911 à 1951*. Paris: EEDF.
- KERR, George W. (1994): 'Freemasonry and the Scout Movement', *Ontario Mason*, 1994.
https://freemasonry.org/index.php?option=com_content&task=view&id=57&Itemid=49
- KERR, Rose (1932): *The Story of the Girl Guides 1908-1932*, Londres: Girl Guides Association.
- KROONENBERG, Piet J. (1998): *The Undaunted: Keeping the Scouting Spirit Alive. The Survival and Revival of Scouting in Central and Eastern Europe*. Ginebra: Oriole International Publications.
- (2004): 'The Undaunted II: Keeping the Scouting Spirit Alive. The Survival and Revival of Scouting in Eastern Europe and Southeast Asia'. Las Vegas, NV: Las Vegas International Scouting Museum.

- KUNZ, Phillip R. (1969): 'Sponsorship and Organizational Stability: Boy Scout Troops'. *The American Journal of Sociology*, Vol. 74, N. 6 (May 1969): 666-675.
- LESKO, Nancy (1996): 'Past, Present, and Future Conceptions of Adolescence', *Educational Theory*. Vol. 46, N. 4 (Fall 1996), 453-472.
- LEWIN, Herbert S. (1946): 'Problems of Re-Educating Fascist Youth'. *Journal of Educational Sociology*, Vol. 19, N. 7 (Mar., 1946), 452-458.
- (1947a): 'Hitler Youth and the Boy Scouts of America: a Comparison of Aims'. *Human Relations*, Vol. 1, N. 2 (1947), 202-227.
- (1947b): 'The Way of the Boy Scouts: An Evaluation of an American Youth Organization'. *Journal of Educational Sociology*, Vol. 21, N. 3 (Nov., 1947), 169-176.
- MACDONALD, Heather (2000): 'Why the Boy Scouts Work'. *City Journal* (New York), Vol. 10, N. 1 (Winter 2000).
- MACDONALD, Robert H. (1993): *Sons of the Empire: The Frontier and the Boy Scout Movement 1890-1918*. Toronto: University of Toronto Press.
- MACLEOD, David I. (1983): *Building Character in the American Boy: The Boy Scouts, YMCA, and Their Forerunners, 1870-1920*. Madison, WI: University of Wisconsin Press.
- MANAHAN, Nancy (ed.) (1997): *On My Honor: Lesbians Reflect on Their Scouting Experience*. Northboro MA: Madwoman Press, Inc.
- MARTIN, E.S. (1925): 'A Double-Barrelled Social Agency: The Boy Scouts of America'. *Social Forces* (University of North Carolina Press), Vol. 4, N. 1 (Sept. 1925): 94-97.
- MAYOR ZARAGOZA, Federico (1995): 'Ecoltisme, una cultura per la pau: Discurs pronunciat per Federico Mayor Zaragoza a la 8a Conferència Europea Escolta i Guia'. *L'Eina*, Barcelona: Escoltes Catalans, 14-16.
- MECHLING, Jay (1980): 'The Magic of the Boy Scout Campfire'. *The Journal of American Folklore*, Vol. 93, N. 367 (Jan.-Mar., 1980), 35-56.
- (2001): *On My Honor: Boy Scouts and the Making of American Youth*. Chicago: University of Chicago Press.
- (2002) 'Whose Masculinity? Insider Research and the Boy Scouts'. *The Chronicle of Higher Education* (Washington), 48, 21 (Feb. 1): B-11-B-12
- MUDD, Mildred E. (1940): 'Girl Scouts as Homemakers'. *Living*, Vol. 2, N. 2, Spring (May, 1940), 44.
- NAGY, Laszlo (1967): 'Report on World Scouting/Etude sur le Scoutisme Mondial'. Ciclostilat. Ginebra: Graduate Institute of International Studies/Institut Universitaire de Hautes Études Internationales (ciclostilat).
- (1985): *250 Million Scouts*. London: Dartnell. [NAGY, Laszlo (1984): *250 millions de scouts*. Lausanne: Éditions Pierre-Marcel Favre, 1984].
- NIELSEN, Harriet Bjerrum (2003): *One of the Boys? Doing Gender in Scouting*. Geneva: WOSM.
http://www.scout.org/en/content/download/3411/31932/file/Gender_complete.pdf
- (2004): 'European Gender Lessons: Girls and boys at scout camps in Denmark, Portugal, Russia and Slovakia'. *Childhood*, Vol. 11 (2): 207-226.
- O'QUINN, John C. (2000): "'How Solemn Is the Duty of the Mighty Chief": Mediating the Conflict of Rights in *Boy Scouts of America v. Dale*'. *Harvard Journal of Law and Public Policy*, Vol. 24, N. 1 (2000), 319-367.
- PARTRIDGE, E.D. (1936): 'Research Projects Being Carried on By the Boy Scouts of America'. *Journal of Educational Sociology*, Vol. 10, N. 4 (Dec., 1936), 220-226.

- PARSONS, Timothy H. (2004): *Race, Resistance and the Boy Scout Movement in British Colonial Africa*. Athens OH: Ohio University Press.
- (2005): 'No More English than the Postal System: The Kenya Boy Scout Movement and the Transfer of Power'. *Africa Today*, 51.3 (2005): 61-80.
- PETTERSSON, Thorleif (2003): 'Basic Values and Civic Education: A comparative analysis of adolescent orientations towards gender equality and good citizenship'. Research paper, Center for Multiethnic Research, Uppsala University (in collaboration with the "Young Citizens Project", Center for Public Sector Research (CEFOS), Gothenburg University).
- PIERI, Francesco (2003): 'Scoutisme et Saint Siège: lignes d'interprétation', a: CHOLVY (2003), pp. 13-26.
- PRYKE, Sam (1998): 'The Popularity of Nationalism in the Early British Boy Scout Movement'. *Social History* 23.3 (1998): 309-24.
- (2001): The Boy Scouts and the 'Girl Question'. *Sexualities*, Vol. 4 (2): 191-210.
- PROCTOR, Tammy Marie (2000): "'A Separate Path": Scouting and Guiding in Interwar South Africa'. *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 42, N. 3 (Jul. 2000): 605-631.
- (2002): *On My Honour: Guides and Scouts in Interwar Britain*. Philadelphia, PA: American Philosophical Society (Transactions of the American Philosophical Society, Vol. 92, Pt. 2).
- REYNOLDS, Ernest E. (1942): *Baden-Powell: A biography of Lord Baden-Powell of Gilwell*. London: Oxford University Press.
- (1950): *The Scout Movement*. London: Oxford University Press.
- ROSENTHAL, Michael (1980): 'Knights and Retainers: The Earliest Version of Baden-Powell's Boy Scout Scheme'. *Journal of Contemporary History*, Vol. 15, N. 4 (Oct., 1980), 603-617.
- (1984): 'Recruiting for the Empire: Baden-Powell's Scout Law', *Raritan: A Quarterly Review* (New Brunswick, NJ) Vol. 4, N. 1 (Summer, 1984).
- (1986): *The Character Factory: Baden-Powell's Boy Scouts and the Imperatives of Empire*. New York: Pantheon Books.
- (1990): 'A Bad Scout?'. *The New York Review of Books*, Vol. 37, N. 11 (Jun., 1990).
- ROGOFF, Barbara, Karen TOPPING, Jacquelyn BAKER-SENNET, and Pilar LACASA (2002): 'Mutual Contributions of Individuals, Partners, and Institutions: Planning to Remember in Girl Scouts Cookie Sales'. *Social Development*, 11, 2 (2002), 266-289.
- ROYSE, David (1998): 'Scouting and Girl Scout Curriculum as Interventions: Effects on Adolescents' Self-Esteem'. *Adolescence*, Vol. 33, N. 129: 159-69.
- RUSSELL, James E. (1917): 'Scouting Education'. *Teachers College Record*, Vol. 18, N. 1 (1917), 1-14.
- SAINT GEORGE SAUNDERS, Hilary (1948): *The Left Handshake. The Boy Scout Movement during the War 1939-1945*. London: Collins.
- SCAILLET, Thierry et Françoise ROSART (eds.) (2004): *Scoutisme et guidisme en Belgique et en France : Regards croisés sur l'histoire d'un mouvement de jeunesse*. Louvain-la-Neuve: Academia-Bruylant.
- SCHEIDLINGER, Saul (1948): 'A Comparative Study of the Boy Scout Movement in Different National and Social Groups'. *American Sociological Review*, Vol. 13, N. 6 (Dec., 1948), 739-750.
- SCOUT ASSOCIATION, The (2007): *An Official History of Scouting*. Foreword by Lord Baden-Powell. London: Hamlyn.

- SICA, Mario (ed.) (1984): *Footsteps of the Founder. About 650 quotations drawn from the writings of Lord Robert Baden-Powell*. Second enlarged edition. Milano: Editrice Ancora Milano.
- (2006): 'Baden-Powell and International Peace: An Introduction', dins: BADEN-POWELL (2006), 9-38.
- SKIDELSKY, Robert (1969): *English Progressive Schools*. London: Penguin Books Ltd.
- SORRENTINO, Domenico (1997): *Storia dello scautismo nel mondo: Fatti, protagonisti, avventure, 1907-1957*. Roma: Nuova Fiordaliso.
- SPRINGHALL, John (1971): 'The Boy Scouts, Class, and Militarism in Relation to British Youth Movements, 1908-1930'. *International Review of Social History*, N. 16 (1971), 125-158.
- (1987): 'Baden-Powell and the Scout Movement before 1920: Citizen Training or Soldiers of the Future?'. *The English Historical Review*, Vol. 102, N. 405 (Oct., 1987), 934-942.
- SUMMERS, Anne (1987): 'Scouts, Guides and VADs: A Note in Reply to Allen Warren'. *The English Historical Review*, Vol. 102, N. 405 (Oct., 1987), 943-947.
- SUNDER, Madhavi (2001): 'Cultural Dissent'. *Stanford Law Review*, Vol. 54: 495 (Dec. 2001), 495-567.
- TEDESCO, Laureen (1998): 'Making a Girl into a Scout: Americanizing Scouting for Girls', a INNESS, Sherrie A. (ed.) (1998): *Delinquents & Debutantes: Twentieth-Century American Girls' Cultures*. New York: New York University Press, 19-39.
- TOSH, John (1999): 'A Fresh Access of Dignity': Masculinity and Imperial Commitment in Britain, 1815-1914'. Paper presented at the History and African Studies Seminar, University of KwaZulu-Natal, Durban (South Africa), 3 November 1999.
<http://www.history.und.ac.za/sempapers/Tosh.pdf>
- TRA BACH, Mai, Laurie HUBERMAN and Françoise SULSER (1995): 'The Educational Impact of Scouting : Three Case Studies on Adolescence'. Ginebra: WOSM.
http://www.scout.org/en/content/download/3415/31949/file/edimpact_e.pdf
- TUBELLA, IMMA (2003): 'L'escoltisme a la societat xarxa/Scouting and Guiding in the Network Society'. *Acte de Commemoració dels 75 anys d'escoltisme català/Ceremony Commemorating the 75th Anniversary of Catalan Scouting and Guiding*. Barcelona: Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge, 12-19.
<http://www.escoltes.org/fceg/22feb.htm>
- VALLORY, Eduard (ed.) (2003): *Educar en la política: Dotze raons per a la participació en la vida pública*. Barcelona: Pòrtic.
- (2004): 'Paradiplomacy in Associations: Recognition of National Minorities in International Civil Society Organizations'. Master's thesis, the University of Chicago, Master of Arts Program in the Social Sciences.
- i David PÉREZ (2001): 'Associacionisme juvenil de participació i crisi de la implicació política', a *Idees. Revista de temes contemporanis*, n. 9 (gener/març), Barcelona, 67-75.
- VAN EFFENTERRE, Henri (1963): *L'escoltisme*. Barcelona: Edicions 62 (*Llibres a l'abast*). [VAN EFFENTERRE, Henri (1961): *Histoire du scoutisme*. París: Presses Universitaires de France (*Que sais-je?*, 254)].
- VERGA, Carlo e Vittorio CAGNONI (2002): *Le Aquile Randagie: Scautismo clandestino Lombardo nel periodo '28-'45*. Roma: Nuova Fiordaliso.
- VOELTZ, Richard A. (1997): 'Boy Scouts and Their Discontents: Reflections on Baden-Powell', *Weber Studies: An Interdisciplinary Humanities Journal*, Vol. 14, No. 2 (Spring/Summer 1997), 113-119.

- (2003): 'The British Boy Scout migration plan 1922-1932'. *The Social Science Journal*, 40 (2003), 143-151.
- WADE, E.K. (1929): *Twenty-One Years of Scouting: The Official History of the Boy Scout Movement*. London: C. Arthur Pearson Ltd.
- WALTON, G. (1937): 'The Scout Movement in Africa'. *Journal of the Royal African Society*, Vol. 36, N. 145 (Oct., 1937), 477-481.
- WARBURTON, Jeni, and Jennifer SMITH (2003): 'Out of the Generosity of Your Heart: Are We Creating Active Citizens through Compulsory Volunteer Programmes for Young People in Australia?' *Social Policy and Administration*, Vol. 37, N. 7 (Dec., 2003), 772-786.
- WARREN, Allen (1986a): 'Sir Robert Baden-Powell, the Scout Movement and Citizen Training in Great Britain, 1900-1920'. *The English Historical Review*, Vol. 101, N. 399 (Apr., 1986), 376-398.
- (1986b): 'Citizens of the empire: Baden-Powell, Scouts, Guides and an imperial ideal, 1900-1940', a MACKENZIE, 1986: 232-256.
- (1987): 'Baden-Powell: A Final Comment'. *The English Historical Review*, Vol. 102, N. 405 (Oct., 1987), 948-940.
- (1990): "'Mothers of the Empire"? The Girl Guides Association in Britain, 1909-1939', a: MANGAN, J.A. (ed.): *Making Imperial Mentalities: Socialisation, and British Imperialism*. Manchester: Manchester University Press, 96-109.
- WEINBERG, Micah (1997): 'Boy Scouts and Non-Believers'. *Princeton University Law Journal*, Volume I, Issue 1 (Spring 1997).
<http://www.princeton.edu/~lawjournal/Spring97/weinberg.html>
- WHITE, Stuart (1997): 'Freedom of Association and the Right to Exclude'. *The Journal of Political Philosophy*, Vol. 5, Num. 4 (1997), 373-391.
- WILSON, John S. (1959): *Scouting Round the World*. London: Blandford Press
- WONESCH, Margarete (1999): 'Montessori Pedagogy and Scout Education: The common aspects of two pedagogical reform educational models and their significance today in scholastic and extramural spheres'. Master of Education's Dissertation, University of Derby.
- WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) (1997): *Girl Guiding/Girl Scouting: A Challenging Movement*. London: World Bureau, WAGGGS
- (1999): 'Constitution and By-Laws' (vigent). London: World Bureau, WAGGGS.
- WOSM (World Organization of the Scout Movement) (1973): 'Constitution and By-Laws' (derogat). Geneva: World Scout Bureau.
- (1983): 'Constitution and By-Laws' (vigent). Geneva: World Scout Bureau.
- (1985): 'Resolutions of the World Scout Conference 1922-1985'. Geneva: World Scout Bureau.
- (1990): *Scouting 'Round the World*. Geneva: World Scout Bureau.
- (1992): 'Fundamental Principles'. Geneva: World Scout Bureau.
- (1998): 'The Essential Characteristics of Scouting'. Geneva: World Scout Bureau.
- (2006): 'World Scouting Report 2006: Youth, a Force for Development'. Geneva: World Scout Bureau.
http://www.scout.org/es/content/download/4159/44250/file/WSR2006_EN.pdf
- YOUNG, Allison J. Kelaher (2005): 'Scout's Honor: Duty, Citizenship, and the Homoerotic in the Boy Scouts of America'. Paper presented at the American Educational Research Association 2005 Conference: "Demography and Democracy in the Era of Accountability". Montreal, April 11-15.

ZEIGER, Hans (2005): *Get Off My Honor: The Assault on the Boy Scouts of America*.
Nashville, TN: Broadman & Holman Publishers.

ANNEXOS

ANNEX 1: ENTREVISTES

ANNEX 2: DOCUMENTS CONSULTATS DE WOSM I DE WAGGGS PER AL CAPÍTOL 5

ANNEX 3: LLISTA D'ASSOCIACIONS PARLAMENTÀRIES NACIONALS ASSISTENTS A LES ASSEMBLEES GENERALS DE LA WSPU

ANNEX 4: DADES TÈCNIQUES DE LES BASES DE DADES

- 4.1. Processament de les dades de l'estudi
- 4.2. Font de les dades de persones membres de WOSM per al 'WOSM Census Data Set, 1924-2004' i el 'WOSM Ages-based Census Data Set, 1968-2004'
- 4.3. Font de les dades de persones membres de WAGGGS i de WOSM per al 'World Scouting 2003 Data Set'
- 4.4. Classificació dels països en regions (emprada en els quatre data set)
- 4.5. Fonts de dades de població per al 'World Scouting 2003 Data Set'
- 4.6. Incidències a remarcar durant el processament de les dades per al 'WOSM Census Data Set, 1924-2004' i el 'WOSM Ages-based Census Data Set, 1968-2004'.

ANNEX 5: BASES DE DADES (CD-ROM)

- 'WOSM Census Data Set, 1924-2004'
- 'WOSM Ages-based Census Data Set, 1968-2004'
- 'Data Set of International and World Scout Conferences, 1924-2002'
- 'World Scouting 2003 Data Set'

ANNEX 1: ENTREVISTES REALITZADES

En aquest document es llisten, per ordre alfabètic i indicant lloc i data, les entrevistes o reunions mantingudes amb responsables de l'escoltisme mundial en l'etapa d'elaboració de la tesi que han estat rellevants per al seu contingut. Tot i això, la responsabilitat del que s'afirma en la tesi és exclusiva del seu autor.

- Raül Adroher, membre del grup de treball de les regions europees de WAGGGS i WOSM sobre l'educació en la dimensió espiritual (1986-89)

Barcelona, 21 de desembre de 2004, 24 de febrer de 2005; Firenze, 12 d'agost de 2006

- Atif Abdelmageed, director de la Regió Àrab de WOSM

Firenze, 12 d'agost de 2006

- Richard Amalvy, responsable d'imatge i comunicació del World Scout Bureau (WOSM)

Ginebra, 9 10 i 11 d'abril de 2006, 14 de febrer de 2006

- Jean-Luc Bertrand antic responsable de cooperació del World Scout Bureau (WOSM)

Ginebra, 9 d'abril de 2005

- Dominique Bénard, secretari general adjunt de WOSM (programa juvenil)

Ginebra, 14 de març de 2005, 13 de febrer de 2006

- Lesley Bulman, directora executiva de WAGGGS (1997-2006).

Londres, 5 d'abril de 2005

- Barbara Calvi, exvicepresidenta de la Regió Europa de WAGGGS

Firenze, 12 d'agost de 2006

- Jean Cassaigneau, secretari general adjunt de WOSM (esdeveniments)

Ginebra, 9 d'abril de 2005, 1 de juny de 2005

- Mark Clayton, antic responsable de comunicació del World Scout Bureau (WOSM) i antic *staff* de Boy Scouts of America

Ginebra, 13 de febrer de 2006, 15 setembre 2006

- Malek Gabr, antic secretari general adjunt de WOSM (mètode educatiu i constitucions)

Ginebra, 1 de juny de 2005

- Marina Gay, presidenta de la Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge
Tuníssia, maig de 2005; Jordània, juny de 2005; Barcelona, 2 de juliol de 2005

- Nicky Gooderson, Project Manager 2007 Centenary, World Scout Bureau (WOSM)

Ginebra, 1 de juny de 2005, 14 de febrer de 2006

- Elena Jiménez, antiga vicepresidenta del European Youth Forum per WAGGGS
Barcelona, 21 de desembre de 2004, 24 de febrer de 2005, 2 de juliol de 2005; Jordània, juny de 2005.

- Mateo Jover, antic secretari general adjunt de WOSM (estudis i prospectiva)
Ginebra, 1 de juny de 2005, 13 i 14 de febrer de 2006, 15 de setembre de 2006.

- Eduardo Missoni, secretari general de WOSM

Ginebra, 14 de març de 2005, 14 de febrer de 2006, 15 de setembre de 2006,

- Jacques Moreillon, secretari general de WOSM (1988-2004).

Ginebra, 14 de març de 2005, 11 d'abril de 2005, 13 de febrer de 2006.

- Paul Moynihan, responsable dels arxius de la Scout Association britànica.

Gilwell Park (Anglaterra), 5 de desembre de 2005

- Lydia Mutare, cap d'Estratègies per al Creixement de WAGGGS

Londres, 9 de febrer de 2006

- Laszlo Nagy, secretari general de WOSM (1968-1988)

Ginebra, 14 de febrer de 2006

- Luc Panissod, secretari general adjunt de WOSM (afers generals)

Ginebra, 9 d'abril de 2005, 13 de febrer de 2006

- Jacqueline Paschoud, assistent del Servei d'Estadístiques del World Scout Bureau (WOSM)

Ginebra, 9 d'abril de 2005, 13 i 14 de febrer de 2006

- Lidija Pozaic, presidenta de la Regió Europea de WOSM
Tuníssia, maig de 2005

- Arturo Romboli, responsable de Relacions Externes del World Scout Bureau (WOSM)
Ginebra, 14 de febrer de 2006; Barcelona, 13 d'abril de 2007

- Heather Roy, directora executiva de la Regió Europa de WAGGGS
Jordània, maig de 2005; Londres, 9 de febrer de 2006

- Mario Sica, antic responsable de l'escoltisme italià i compilador dels escrits de Robert Baden-Powell
Firenze, 12 d'agost de 2006

- Patricia Styles, arxivista de la Scout Association britànica
Gilwell Park (Anglaterra), 5 de desembre de 2005, 10 de maig de 2006

- Derek Twine, cap executiu de la Scout Association britànica
Gilwell Park (Anglaterra), 5 de desembre de 2005

ANNEX 2: DOCUMENTS CONSULTATS DE WOSM I DE WAGGGS PER AL CAPÍTOL 5

Pau i Drets Humans

'2007: 100 years of Scouting: Gifts for peace', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

'I World Scout Interreligious Symposium: 'Learning to Live Together: Tolerance and Solidarity'. General Conclusions', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, December 2003.

'Building Peace Together: 12 Workshops for a Global Development Village'. World Scout Bureau, WOSM and UNESCO: Geneva, 2002.

'Circular N° 33/2004 November 2004. Scouts of the World', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2004.

'Create Peace Worldwide: The WAGGGS Initiative' (12 learning modules), World Bureau, WAGGGS: London, 1993.

'Education for Peace and Human Understanding', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1985.

'La Croisière pour la Paix: Evaluation Finale', World Scout Bureau, WOSM and European Union: Geneva, 2002.

'Our Rights, Our Responsibilities: WAGGGS Call for Action', World Bureau, WAGGGS: London, 2002.

Peace is not as simple as black and white. World Scout Foundation Annual Report 2005, World Scout Foundation: Geneva, 2006.

'Promising Practices. GAPP - The Global Awareness Partnership Project', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

'Promising Practices. Scouts Combating Conflict in El Salvador', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

'Promising Practices. Scouting in the Roma Community in Slovakia', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.

'Promising Practices. Scout Sub-Regional Peace Education Programme in the Great Lakes Region of Africa', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

Scouting and Peace, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.

Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2001.

'The Bottom Line. All my Scouts... are in prison! (Hong Kong)', World Scout Foundation: Geneva, 2002

'The Bottom Line. Never again! "We do not remember - but we were told"' (Balkans War), World Scout Foundation: Geneva, 2002.

'The Bottom Line. Peace takes time... but it can be achieved' (Northern Ireland conflict), World Scout Foundation: Geneva, 2002.

'The Bottom Line. Scouting and Peace "We were too late last time" (Rwanda)', World Scout Foundation: Geneva, 2002.

'Youth for Rights: Young people respond to the Convention on the Rights of the Child', World Scout Bureau, WOSM and UNICEF: Geneva, 1990.

Desenvolupament Comunitari

A report on the achievements of cooperation activities with related world organizations 1989-2004, Arab Regional Scout Office (WOSM): Egypt, 2005.

Community Development Programme 1987-1989, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1989.

HIV/AIDS. Fighting Ignorance and Fear, World Bureau, WAGGGS: London, 2003.

How to organise a Global Development Village, Scouting Nederland and World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1996.

International Symposium "Scouting: Youth without Borders, Partnership and Solidarity". Background document, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1994.

International Symposium "Scouting: Youth without Borders, Partnership and Solidarity. Key texts of the World Scout Organisation of the World Movement, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1994.

Jamboree. Developing your own Global Development Village, Van Holkema & Warendorf, Houten. Netherlands UNICEF Committee Foundation and World Jamboree Foundation: Amsterdam, 1995

Notre charte pour l'action, Coopération Francophone des Associations de Scoutisme Laïque (COFRASL): Paris, 1984.

'Panafrican Youth Forum on AIDS: Final Report'. World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2004.

Partnership and Solidarity: Evaluation of the use of the Marrakech Charter, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.

Planning Guidebook Global Development Village, Scouting Nederland and World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1996.

'Promising Practices. Getting the Most Out of Life – Brasil', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.

'Promising Practices. Global Development Village Caravan – Mongolia', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.

'Promising Practices. POETS- Promotion of Environmental Education and Friendly Practices through Scouts', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.

- 'Promising Practices. Scouts and UNICEF – Interpersonal Social Mobilization for Polio Eradication in Angola', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- 'Promising Practices. Scouts Combatting Conflict in El Salvador', in *Strategy. Achieving our Mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- 'Promising Practices. The Child Labour Project in Egypt', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- 'Promising Practices. The Essex Experience', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- 'Promising Practices. The Extension Scout Programme in Kenya', in *Strategy. Achieving our mission*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- 'Promising Practices. Youth for Youth Project', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- Scouting: Action for the Environment*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1990.
- Scouting. An Integrated Approach to Development*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1985.
- Scouting and Community Development*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1996.
- Scouting and Environment*, 2nd edition revised and expanded, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2002.
- Scouting for Development*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1971.
- Scouting's Involvement in the Elimination of Leprosy. Resource material for National Scout Organizations*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1998.
- Thank you... Your giving is our gratitude* (about the donations for the Tsunami) World Scout Bureau, WOSM: Philippines and Geneva, 2005.
- 'The Bottom Line. 10 Years on - the Scouts were the only ones to stay with me...', World Scout Foundation: Geneva, 2002.
- 'The Bottom Line. Environment: "We just wanted to have fun – now we care"', World Scout Foundation: Geneva, 2002.
- 'The Bottom Line. Street Children: A New Dawn, A New Beginning in Uganda', World Scout Foundation: Geneva, 2002.
- The Marrakech Charter*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 1996.
- The Marrakech Charter. Bangalore Revised Edition*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2006.
- World Scout Seminar on Partnership (Marrakech + 10). Final Report*, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2005.

Legitimació d'institucions internacionals

Building World Citizenship. 1996-2002 Summary, World Bureau, WAGGGS: London, 2003.

'Building World Citizenship Projects Summary', World Bureau, WAGGGS: London, 2003.

'Circular N. 33/2004, November 2004. Scouts of the World / Youth of the World', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2004.

'Circular N. 33/2004 bis, December 2004. Report on the cooperation between WOSM, Youth Organisations and the World Bank & Suggestions for action at national level', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2004.

'External Relations and Partnership. Report/April 2004', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2004.

'External Relations and Partnership. Report/October 2004', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2004.

How to work with the United Nations, World Bureau, WAGGGS: London, 2002.

International Education, World Bureau, WAGGGS: London, 2003.

'Promising Practices. The Big Seven - An alliance of the world's largest youth Movements. Strategic Priority?', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

'Strategy News: World Scouting and the World Bank. December 2003', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

'Scouting and the Humanisation of the Globalisation: Arab, African and European Symposium', World Scout Bureau, WOSM: 2003.

'Scouting and the Humanisation of the Globalisation': letter from the General Commissioner of the Algerian Scouts: Algeria, 2003.

Scouting and United Nations. Relations, Partnerships and Initiatives. A guide for National Scout Organisations, World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2005.

The Scouts of the World Award Guidelines, World Scout Bureau, WOSM: 2006.

The WAGGGS working in partnership, World Bureau, WAGGGS: London, 2002.

'Youth Development & Peace 2004, Learning to work together. September 2003/ September 2004, From Paris to Sarajevo: Review of the Dialogue between the World Bank and Youth Organisations', UNITIC: Sarajevo, 2004.

Parlamentaris escoltes (WSPU)

'Promising Practices. World Scout Parliamentary Union', World Scout Bureau, WOSM: Geneva, 2003.

WSPU. A second decade of action!, WSPU Secretariat: Warsaw, 2005.

WSPU: Final report of the 1st General Assembly, WSPU Secretariat: Seoul, 1994.

WSPU: Final report of the 2nd General Assembly, WSPU Secretariat: Warsaw, 1997.

WSPU: 3rd General Assembly Report, WSPU Secretariat: Warsaw, 2000.

WSPU: Final report of the 4th General Assembly, WSPU Secretariat: Warsaw, 2004.

WSPU. World Scout Parliamentary Union, WSPU Secretariat: Warsaw, 2006.

ANNEX 3: LLISTA D'ASSOCIACIONS PARLAMENTÀRIES NACIONALS ASSISTENTS A LES ASSEMBLEES GENERALS DE LA WORLD SCOUT PARLIAMENTARY UNION (WSPU)

Països membres de WOSM	<i>Constit.</i> 1991 Seul	1a 1994 S. Chile	2a 1997 Manila	3a 2000 Varsòvia	4a 2003 El Caire
Afrique du Sud			X		
Albanie *					X
Algérie					X
Allemagne					
Angola			X		
Arabie Saoudite		X		X	
Argentine		X		X	
Arménie			X	X	X
Australie	X			X	X
Autriche					
Azerbaïdjan				X	
Bahamas					
Bahreïn		X			X
Bangladesh		X	X		X
Barbade					
Bélarus			X	X	
Belgique	X				
Belize					
Bénin					X
Bhoutan					
Bolivie		X	X	X	
Bosnie-Herzégovine					
Botswana					
Brésil		X			
Brunei		X	X		
Bulgarie				X	
Burkina Faso		X			
Burundi					
Cameroun					
Canada	X	X		X	
Cap-Vert					
Chili	X	X			
Chine, Scouts de	X	X			X
Chypre					
Colombie					
Comores					
Congo, Rép. Dem. du	X				
Coree, Rep. de	X	X	X	X	X

Costa Rica	X		X		
Côte d'Ivoire					
Croatie		X		X	
Danemark				X	
Rép. Dominicaine		X			
Dominique					
Egypte	X	X	X	X	X
El Salvador					
Emirats Arabes Unis					
Equateur		X	X		
Espagne		X	X	X	X
Estonie					
Etats-Unis d'Amérique					
Ethiopie					X
Fidji					
Finlande				X	
France		X	X	X	
Gabon					
Gambie					X
Géorgie				X	
Ghana			X		
Grèce		X	X	X	X
Grenade		X			
Guatemala		X			
Guyane		X			
Haïti					
Honduras	X	X			X
Hong Kong					
Hongrie				X	X
Inde					
Indonesie			X		
Irlande		X			
Islande					
Israël			X	X	X
Italie		X	X	X	X
Jamaïque					
Japon	X	X	X	X	X
Jordanie			X		X
Kenya	X	X			X
Kiribati					
Koweït		X	X	X	X
Lesotho					
Lettonie					
Liban			X		X
Libéria					
Libye			X		X
Liechtenstein				X	X
Lituanie				X	X
Luxembourg					

Macédoine, l'ex-Rép. yougoslave de				X	
Madagascar					
Malaisie				X	X
Maldives					
Malte					
Maroc	X			X	X
Maurice					
Mauritanie					
Mexique			X	X	X
Moldova					
Mongolie			X	X	X
Monaco					
Mozambique				X	
Namibie					
Népal					
Nicaragua					
Niger					
Nigeria					
Norvège					
Nouvelle-Zelande					
Oman					X
Ouganda	X	X	X	X	X
Pakistan		X	X		
Autorité Palestinienne					X
Panama					
Papouasie-Nouvelle Guinée					
Paraguay		X		X	
Pays-Bas	X	X			
Pérou		X	X		
Philippines	X	X	X	X	X
Pologne			X	X	X
Portugal					
Qatar					X
Roumanie			X	X	
Royaume-Uni	X	X	X	X	X
Russie		X		X	
Rwanda					
Saint-Marin					
Saint-Vincent-et-les-Grenadines					
Sainte-Lucie		X			
Sénégal		X			X
Serbie et Monténégro (ex-Yougoslavie)					
Seychelles					
Sierra Leone					
Singapour					
Slovaquie					

Slovénie					
Soudan		X	X	X	X
Sri Lanka					
Suède				X	X
Suisse			X	X	
Suriname					
Swaziland	X			X	
Tadjikistan			X		
Tanzanie, Rép.-Unie de	X	X	X	X	
Tchad				X	
République Tchèque				X	
Thaïlande		X	X	X	X
Togo			X		
Trinité et Tobago		X			
Tunisie	X	X	X	X	X
Turquie		X		X	X
Uruguay		X			
Venezuela		X	X		
Yémen					X
Zambie					X
Zimbabwe					

Font: World Scout Bureau, 27 de maig de 2005.

ANNEX 4: DADES TÈCNIQUES DE LES BASES DE DADES

APARTAT 4.1: PROCESSAMENT DE LES DADES DE L'ESTUDI

El processament de les dades s'ha caracteritzat per la creació de diverses taules que han permès realitzar les anàlisis necessàries per obtenir els resultats que es descriuen en aquest estudi:

- i. "World Scouting 2003 Data Set"
- ii. "World Organisation of the Scout Movement (WOSM) Census Data Set, 1924-2004"
- iii. "World Organisation of the Scout Movement (WOSM) Ages-based Census Data Set, 1968-2004"
- iv. "Data Set of International and World Scout Conferences, 1924-2002"
- v. "World Scout Jamboree data set", versió 1.4

Per a poder crear aquestes taules ha calgut realitzar el següent procediment de manipulació de les dades:

a) Identificació dels canvis de noms i de països durant el període 1924-2004. (Font: *Correlates of War Project*, 2004: "State System Membership List, version 2004.1". University of Illinois and The Pennsylvania State University. February 2, 2005).

b) Introducció manual de les dades dels censos de WOSM (totals i per categories d'edat) des de 1924 fins a 1990 (Fonts citades a l'annex 1.2).

c) Homogeneïtzació dels fitxers de dades de WOSM (totals i per categories d'edat) des de 1990 fins a 2004 (disponibles en format electrònic) (Fonts citades a l'apartat 1.2 d'aquest annex).

d) Homogeneïtzació del fitxer de dades de WAGGGS del 2003 (Font citada a l'apartat 1.2 d'aquest annex).

e) Creació de la variable necessària per a identificar la pertinença del país a WOSM des de 1924 fins el 2004, i a WAGGGS en el 2003, d'acord amb la informació proporcionada per les dues associacions, i introducció manual de la informació d'aquesta variable (Fonts citades a l'apartat 1.2 d'aquest annex).

f) Creació de la variable necessària per a identificar si un país és independent o no, des de 1924 fins el 2004 i introducció manual de la informació d'aquesta variable (Font: *Correlates of War Project*, 2004: "State System Membership List, version 2004.1". University of Illinois and The Pennsylvania State University. February 2, 2005).

g) Creació de la variable 'regió' a partir de la font de Nacions Unides i introducció manual de la informació d'aquesta variable (Font: United Nations: "Demographic

Yearbook, Historical supplement (1948-1997)", reproduïda a l'apartat 1.4 d'aquest annex).

h) Creació de la variable 'població' a partir de les fonts de dades que es descriuen a l'apartat 1.5 d'aquest annex i introducció manual de la informació d'aquesta variable.

i) Homogeneïtzació de les dades del fitxer Excel de trobades de joves World Scout Jamborees (Font: "World Scout Jamboree data set", versió 1.4, World Scout Bureau).

j) Creació de la variable necessària per a identificar si un país ha assistit o no a una conferència escolta internacional/mundial en un any determinat, a partir de les dades en format paper dels Raports de les Conferències (Font: WSCRC, citada a l'annex 1.2) i introducció manual de la informació d'aquesta variable.

Una vegada creades les bases de dades i les variables descrites anteriorment, s'ha realitzat un control de qualitat de la introducció de les dades. A l'apartat 1.6 d'aquest annex es mostra un breu resum de les incidències més rellevants observades durant el processament de les dades.

El suport informàtic per a processar les dades de l'estudi ha estat una fulla de càlcul, en particular, el programa Excel versió Office 2003. El control de qualitat i l'anàlisi de les dades introduïdes s'ha portat a terme des de la mateixa fulla de càlcul i amb el paquet estadístic SPSS versió 10.

APARTAT 4.2: Font de les dades de persones membres de WOSM per al 'WOSM Census Data Set, 1924-2004' i el 'WOSM Ages-based Census Data Set, 1968-2004'

Anys	Font	Característiques	Abreviatura
1924, 1926, 1937, 1939, 1947, 1949, 1951, 1953, 1955, 1957, 1959, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969, 1971, 1973, 1975, 1977, 1979, 1981, 1983, 1985	Censos dels Raports de les Conferències Escoltes Internacionals / Mundials	Dades publicades en paper dins dels Raports	WSCRC
1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984	Censos dels Arxius del World Scout Bureau	Dades en taules escrites a màquina i a mà, amb correccions posteriors manuals	ACWSB
1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004	Censos processats informàticament del World Scout Bureau	Fulla de càlcul d'Excel	CCWSB
1932, 1936, 1937	Raport anual de The Boy Scouts Association (UK)	Dades publicades en paper dins dels Raports	TSA

APARTAT 4.3: Font de les dades de persones membres de WAGGGS i de WOSM per al 'World Scouting 2003 Data Set'

Any	Font	Característiques	Abreviatura
2003	World Bureau, WAGGGS	Paper	WAGGGS
2003	World Scout Bureau (WOSM)	Fulla de càlcul d'Excel	CCWSB

APARTAT 4.4: Classificació dels països en regions (emprada en els quatre data set)

Font: United Nations: Demographic Yearbook, Historical Supplement (1948-1997).

Àfrica	Àsia	Europa	Amèrica del Nord	Oceania	Amèrica del Sud
Algeria	Afghanistan	Albania	Antigua & Barbuda	Australia	Argentina
Angola	Armenia	Andorra	Bahamas	Federated States of Micronesia	Bolivia
Benin	Armenian Scouts	Austria	Barbados	Fiji	Brazil
Botswana	Azerbaijan	Belarus	Belize	Kiribati	Chile
Burkina Faso	Bahrain	Belgium	Canada	Marshall Islands	Colombia
Burundi	Bangladesh	Bosnia and Herzegovina	Costa Rica	Nauru	Ecuador
Cameroon	Bhutan	Bulgaria	Cuba	New Zealand	Guyana
Cape Verde	Brunei	Croatia	Dominica	Papua New Guinea	Paraguay
Central African Republic	Cambodia	Czech Republic	Dominican Republic	Samoa	Peru
Chad	China	Czechoslovakia	El Salvador	Solomon Islands	Suriname
Comoros	China, Boy Scouts of	Denmark	Grenada	Tonga	Uruguay
Congo	Cyprus	Estonia	Guatemala	Tuvalu	Venezuela
Democratic Republic of the Congo	East Timor	Finland	Haiti	Vanuatu	
Djibouti	Georgia	France	Honduras		
Egypt	Hong Kong	German Democratic Republic	Jamaica		
Equatorial Guinea	India	German Federal Republic	Mexico		

Eritrea	Indonesia	Germany	Nicaragua	
Ethiopia	Iran	Greece	Panama	
Gabon	Iraq	Hungary	St. Kitts and Nevis	
Gambia	Israel	Iceland	St. Lucia	
Ghana	Japan	Ireland	St. Vincent and the Grenadines	
Guinea	Jordan	Italy	Trinidad and Tobago	
Guinea-Bissau	Kazakhstan	Latvia	United States of America	
Ivory Coast	Kuwait	Liechtenstein		
Kenya	Kyrgyzstan	Lithuania		
Lesotho	Laos	Luxembourg		
Liberia	Lebanon	Macedonia		
Libya	Malaysia	Malta		
Madagascar	Maldives	Moldova		
Malawi	Mongolia	Monaco		
Mali	Myanmar	Netherlands		
Mauritania	Nepal	Norway		
Mauritius	North Korea	Poland		
Morocco	Oman	Portugal		
Mozambique	Pakistan	Romania		
Namibia	Palau	Russia		
Niger	Palestinian Authority	<i>Russian Scouts</i>		
Nigeria	Philippines	San Marino		
Rwanda	Qatar	Slovakia		
Sao Tome and Principe	Republic of Vietnam	Slovenia		

Senegal	Saudi Arabia	Spain		
Seychelles	Singapore	Sweden		
Sierra Leone	South Korea	Switzerland		
Somalia	Sri Lanka	Ukraine		
South Africa	Syria	United Kingdom		
Sudan	Taiwan	Yugoslavia		
Swaziland	Tajikistan			
Tanzania	Thailand			
Togo	Turkey			
Tunisia	Turkmenistan			
Uganda	United Arab Emirates			
Zambia	Uzbekistan			
Zimbabwe	Vietnam			
	Yemen			
	Yemen Arab Republic			
	Yemen People's Republic			

APARTAT 4.5: Fonts de dades de població per al 'World Scouting 2003 Data Set'

País	Font de població (2000)
Andorra	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Antigua & Barbuda	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Aruba	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Cook Islands	United Nations Statistics Division - Demographic and Social Statistics http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/default.htm
Dominica	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Grenada	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Kiribati	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Liechtenstein	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Marshall Islands	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Monaco	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Nauru	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
North Korea	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Palau	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Republic of Vietnam	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Saint Kitts and Nevis	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
San Marino	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Seychelles	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Taiwan	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
Tuvalu	U.S. Census Bureau, International Data Base. http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html
<i>Resta de països</i>	World Population Prospects: The 2006 Revision Population Database. United Nations. Population Division. http://esa.un.org/unpp/

APARTAT 4.6. Incidències a remarcar durant el processament de les dades per al 'WOSM Census Data Set, 1924-2004' i el 'WOSM Ages-based Census Data Set, 1968-2004'.

Fonts:

WSCRC (World Scout Conferences Report's Census)

ACWSB (Archive Census, World Scout Bureau)

CCWSB (Computer-based Census, World Scout Bureau)

TSA (Annual Report, The Boy-Scouts Association, United Kingdom)

Any	Font	País	Categoria	Observacions
1924	WSCRC	Total	Officers	Després de múltiples comprovacions, assegurem que hi ha un error en la suma total dels officers. Així doncs, queden 183951 en comptes de 183933. (Diferència +18)
1924	WSCRC	Total	Scouts	Després de múltiples comprovacions, assegurem que hi ha un error en la suma total dels Scouts. Així doncs, queden 1061920 en comptes de 1021310. (Diferència +40610)
1924	WSCRC	Total	Wolf Scouts	Després de múltiples comprovacions, assegurem que hi ha un error en la suma total dels wolf Scouts. Així doncs, queden 124084 en comptes de 123749. (Diferència +335)
1924	WSCRC	Total	Total	Després de múltiples comprovacions, assegurem que hi ha un error en la suma total dels wolf Scouts. Així doncs, queden 1385323 en comptes de 1344360. (Diferència +40963)
1924	WSCRC	Yugoslavia		Detallat com 'Yugoslavia'
1925	WSCRC			Quan no hi ha dades actualitzades repeteixen les dades del darrer cens.
1926	WSCRC			Quan no hi ha dades actualitzades repeteixen les dades del darrer cens.
1926	WSCRC / CWSB	Bulgaria	Total	A les dades originals hi ha una correcció a mà en que indiquen 5000 persones en total. Per a l'evolució anterior i posterior són més fiables els 753 que no pas la nota manuscrita.
1926	WSCRC / CWSB	Total	Scouts	El total publicat de tots els països és 1235724 quan la suma efectiva de les dades és 1235721. (Diferència +3)
1926	WSCRC / CWSB			Repeteixen les dades de 1924 perquè no les van rebre, excepte Albania que no tenen dades ni de 1924 ni 1926 i estan a 0 els 2 anys.
1932	TSA	Deep sea Scouts		Se suposa que el total per a cada país inclou el total d'Overseas, però al final hi ha una altra línia (similar a la categoria "país") anomenada "Deep sea Scouts". Les dades no s'han inclòs.
1932	TSA			Quan no hi ha dades repeteixen les del cens anterior.

1933	TSA	Deep sea Scouts	Se suposa que el total per a cada país inclou el total d'Overseas, però al final hi ha una altra línia (similar a la categoria "país") anomenada "Deep sea Scouts". Les dades no s'han inclòs.
1933	TSA		Als fulls amb informació, abans de les dades de les colònies angleses, hi ha un llistat amb diferents països que diu "boys Scouts of the world". Els afegim a les dades de 1933, ja que el report és de 1934 i com ja sabem, són les dades de 1933
1933	TSA	Armenian Scouts	Hi ha una nota que diu que aquest any són a França.
1933	TSA		Quan no hi ha dades repeteixen les del cens anterior.
1934	TSA	Deep sea Scouts	Se suposa que el total per a cada país inclou el total d'Overseas, però al final hi ha una altra línia (similar a la categoria "país") anomenada "Deep sea Scouts". Les dades no s'han inclòs.
1934	TSA		Als fulls amb informació, abans de les dades de les colònies angleses, hi ha un llistat amb diferents països que diu "boys Scouts of the world". Els afegim a les dades de 1934, ja que el report és de 1935 i com ja sabem, són les dades de 1934
1934	TSA		Quan no hi ha dades repeteixen les del cens anterior.
1935	TSA	Deep sea Scouts	Se suposa que el total per a cada país inclou el total d'Overseas, però al final hi ha una altra línia (similar a la categoria "país") anomenada "Deep sea Scouts". Les dades no s'han inclòs.
1935	TSA		Als fulls amb informació, abans de les dades de les colònies angleses, hi ha un llistat amb diferents països que diu "boys Scouts of the world". Els afegim a les dades de 1935, ja que el report és de 1936 i com ja sabem, són les dades de 1935
1935	TSA		Quan no hi ha dades repeteixen les del cens anterior.
1936	TSA	Deep sea Scouts	Se suposa que el total per a cada país inclou el total d'Overseas, però al final hi ha una altra línia (similar a la categoria "país") anomenada "Deep sea Scouts". Les dades no s'han inclòs.
1936	TSA		Als fulls amb informació, abans de les dades de les colònies angleses, hi ha un llistat amb diferents països que diu "boys Scouts of the world". Els afegim a les dades de 1936, ja que el report és de 1937 i com ja sabem, són les dades de 1936
1936	TSA		Després de totes les dades hi ha un llistat que es titula "British group in foreing countries". Els països que apareixen llistats són: Argentine, Baluchistan, Brazil, Belgium, China, Egypt, France, Greece, Japan, Portugal, Uruguay. La suma total de tots els grups és: 2787. Aquestes dades es van desestimar i es van copiar les dades dels anys anteriors, perquè 2787 entre tots aquests països no era una dada real.

1936	TSA				Quan no hi ha dades repeteixen les del cens anterior.
1937	TSA				Als fulls amb informació, abans de les dades de les colònies angleses, hi ha un llistat amb diferents països que diu "boys Scouts of the world". Els afegim a les dades de 1937, ja que el report és de 1938 i com ja sabem, són les dades de 1937
1937	TSA / WSCRC				Per aquest any tenim dades de WOSM i de l'associació britànica. Unifiquem les dades, però en els casos de dades repetides coincideixen per a tots els països excepte per U.S.A, U.K. i Belgium. Agafem les dades de WSCRC
1937	WSCRC	USA	Total		1107588 - Acceptem aquesta dada.
1937	TSA	USA	Total		1025963 - No acceptem aquesta dada.
1937	WSCRC	UK-GREAT BRITAIN	Total		1011936 - Acceptem aquesta dada.
1937	TSA	UK-GREAT BRITAIN	Total		1055551 - No acceptem aquesta dada.
1937	WSCRC	Belgium	Total		14572 - Acceptem aquesta dada.
1937	TSA	Belgium	Total		14672 - No acceptem aquesta dada.
1937	WSCRC	Total	Total		Diferència: 37532 persones de menys
1937	TSA				Quan no hi ha dades repeteixen les del cens anterior.
1933-1937	TSA /WSCRC				Des de 1933-1937 tenim les dades de les colònies angleses però també tenim les dades de Great Britain.
1939	WSCRC	BOHEMIA-MORAVIA	Totes les categories		Aquest país no el teníem d'abans ni després, ni a conferències ni a membres WOSM. L'associació es diu Junak, i l'any 1946 Czechoslovakia l'associació també es diu així. El tractem com a Czechoslovakia.
1939	WSCRC				Repeteixen les dades de 1937 en els casos de no rebre dades al 1939.
1946	WSCRC	Total	Totes les categories		Falten exactament per a cada categoria les dades de Venècia. Suposem que hi va haver un error a l'hora de sumar els totals i afegim les dades de Venècia als totals.
1946	WSCRC				Posen '0' si no han rebut les dades de 1946. Fem notar que hi ha països que ja no són membres WOSM que consten amb un 0.
1948	WSCRC				Posen '0' si no han rebut les dades de 1948. Excepte Índia que repeteixen les dades de 1946. Fem notar que hi ha països que ja no són membres WOSM que consten amb un 0.

1950	WSCRC				Posen '0' quan no han rebut les dades de 1950. Hi ha altres països dels que sí han rebut les dades de 1950, però només els totals sense desglossar, i els compten tots a la categoria de "Scouts".
1952	WSCRC	China	Totes		Taiwan, es pren com a Boys Scouts of China.
1952	WSCRC				Repeteixen les dades de 1950 si no van rebre les dades de 1952.
1954	WSCRC	Japan	Scouts		Suposem un error d'impressió ja que hi ha una diferència de 10 persones en els totals. Així doncs, queden 10930 Scouts en comptes de 10920. (Diferència +10)
1954	WSCRC	China	Totes		Taiwan, es pren com a Boys Scouts of China.
1954	WSCRC				Quan no han rebut les dades de 1954, repeteixen les de 1952 però les agrupen totes als Scouts, no les desagreguen per categories quan en 1952 si que hi són separades. També estan els països que si que van passar les dades, però sense especificar les categories, i estan comptats tots com a Scouts.
1956	WSCRC	China	Totes		Formosa no està separat, es pren com a Boys Scouts of China.
1956	WSCRC				Quan no hi ha dades repeteixen les dades de 1954. Hi ha només 4 països. <ul style="list-style-type: none"> - Egypt que l'any 1954 només tenia la categoria de Scouts i ho repeteixen. - Korea l'any 1954 si que tenia les dades desagregades, però en 1956 copien el total a la categoria de Scouts. - Luxembourg hi ha 2 associacions, d'una hi ha dades noves, l'altra (F.N.E.L.) repeteix les dades sense separar per categories, però ens hem d'anar al 1950 per trobar les dades per categories. Des de llavors s'han copiat les dades totals a la categoria de Scouts.
1958	WSCRC	China	Totes		Formosa no està separat, es pren com a Boys Scouts of China.
1958	WSCRC				Quan no han rebut les dades, les copien del registre de 1956, categoria per categoria.
1960	WSCRC	Australia	Rovers		Suposem un error d'impressió ja que la suma de les categories i el total diferència en 100. La suma total de tots els rovers també diferència en 100. Així doncs, quedarien com a 1675 en comptes de 1775. (Diferència -100)
1960	WSCRC	Austria	Scouters		Suposem un error d'impressió ja que la suma de les categories i el total diferència en 5. La suma total de tots els scouters també diferència en 5. Així doncs, quedarien com a 1794 en comptes de 1799. (Diferència -5)
1960	WSCRC	Iceland	Cubs		Suposem un error d'impressió ja que la suma de les categories i el total diferència en 30. La suma total de tots els cubs també diferència en 30. Així doncs, quedarien com a 458 en comptes de 428. (Diferència +30)

1960	WSCRC	Jordan	Total	La suma total de les categories és 6323 però en el total imprès és 6313. Deixem la suma real. (Diferència +10)
1960	WSCRC	Uruguay	Total	La suma total de les categories és 1379 però en el total imprès és 1389. Deixem la suma real. (Diferència -10)
1960	WSCRC	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List, més endavant estarà separat com a país. El separem des d'aquest primer any que apareix com a Monaco
1960	WSCRC	China		No detalla si forma part de Taiwan (Formosa), ho indica com a China únicament. Es pren com a Boys Scout of China
1960	WSCRC			Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1960, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Argentine, Ecuador, Honduras, Madagascar, Panama.
1960	WSCRC			Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1958, separades per categories.
1962	WSCRC	Egypt		Apareix com a U.A.R., però l'hem mantingut com a Egypt.
1962	WSCRC	Congo		El nom apareix com a Congo (Leo)
1962	WSCRC	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1962	WSCRC			Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1962, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Honduras, Iraq, Morocco. Amb Honduras també es dona la situació que repeteixen les dades de 1960, però com que al 1960 tampoc tenien les dades detallades, no ho poden fer aquest any.
1962	WSCRC			Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1960, separades per categories.
1964	WSCRC	Congo		El nom apareix com a Congo (Leo)
1964	WSCRC	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1964	WSCRC	Luxembourg g-C.E.C.A		En la llista del "World bureau" apareix Luxembourg-CECA. Aquest any, Luxembourg també apareix com a país, hem mirat les associacions que hi ha altres anys a Luxembourg i aquesta no hi és. L'obviem.
1964	WSCRC			Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1964, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Argentine, Cyprus, Iran, Liechtenstein, Senegal.
1964	WSCRC			Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1962, separades per categories
1966	WSCRC	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.

1966	WSCRC	Indonèsia	No hi ha dades disponibles, però si que eren membres de WOSM. Copiem les dades de l'any anterior
1966	WSCRC		Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1966, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Bolívia, Senegal, Sudan, Zàmbia. Pel que fa a Senegal, repeteix les dades de 1964, que tampoc estaven desglossades.
1966	WSCRC		Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1964, separades per categories
1968	WSCRC	Monaco	Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1968	WSCRC		Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1968, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Argentina, Cyprus, Iran, Liechtenstein, Senegal.
1968	WSCRC		Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1966, separades per categories
1970	WSCRC	U.A.R. = EGYPT	Considerarem les dades de la United Arab Republic (UAR) com a Egypt. A la taula no hi havia dades d'Egypt per a aquest any.
1970	WSCRC	Monaco	Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1970	WSCRC		Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1970, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Argentina, Cyprus, Iran, Liechtenstein, Senegal.
1970	WSCRC		Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1968, separades per categories, excepte Tunísia que el total està a la categoria SCOUTS, però perquè al 1968 no estaven separades per categories.
1972	WSCRC	Zaire	Passem les dades a Congo, RD-Zaire.
1972	WSCRC	Cameroon	Apareix com a nou membre de WOSM i les dades no estan separades per categories. El total a la categoria de SCOUTS
1972	WSCRC	Mauritius	Apareix com a nou membre de WOSM i les dades no estan separades per categories. El total a la categoria de SCOUTS
1972	WSCRC	Monaco	Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1972	WSCRC		Hi ha països que tenen les dades actualitzades pel 1972, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Argentina, Barbados, Bolívia, Colòmbia, Costa Rica, Ecuador, Guyana, Haití, Nicaragua, Paraguai, Surinam, Trinidad, Uruguai.

1972	WSCRC			Quan no tenen les dades actualitzades, copien les de l'any 1970, separades per categories. Hi ha un excés de manca de dades rebudes comparant amb els anys anteriors. Hem observat que països com: Bahrain, Belgium, Ghana, Greece, Liberia, Libya, Nepal, Nigeria, Syria, Zambia, estan marcats com que no s'han rebut dades al 1972 i que es repeteixen les dades, però, el total de 1972 és diferent del 1970. Comparant les dades per categories, són diferents. Creiem que hi ha un error amb aquests països, i les dades són actualitzades de 1972
1973	WSCRC	Zaire		Passem les dades a Congo,RD-Zaire.
1973	WSCRC			NOMÉS TOTALS, no hi ha detall de les categories.
1973	WSCRC	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1974	WSCRC			NOMÉS TOTALS, no hi ha detall de les categories.
1975	WSCRC / ACWSB			Hi ha 2 taules amb dades. Hem acceptat com a bones les modificacions que hi ha a les dades mecanografiades, donat que en general aporten més dades que a les manuscrites. Sembla que les modificacions s'han fet en el mecanografiat, no en el manuscrit.
1975	WSCRC / ACWSB	Canada		Hi ha 2 fulls amb dades. En el mecanografiat hi ha dades amb una nota de 31/08/1976. Donat que el cens és del 31/12/1975, optem pel desgloss datat el 1976
1975	WSCRC / ACWSB	Philippines	Total	En les dades mecanografiades hi ha una correcció en que el total no és 1.770.944. Està tota la línia ratllada, i el total manuscrit és: 1.457.944 (juny 1976). Deixem aquest total en la categoria SCOUTS
1975	WSCRC / ACWSB	Portugal	Total	Passa el mateix que amb Philippines. El total mecanografiat és 17.816 separat per categories, però està ratllat a mà i manuscrit 17.816 només com a total. Deixem aquest total en la categoria SCOUTS
1975	WSCRC / ACWSB	Tanzania		Segons les dades, repeteix les dades de l'any anterior, però de forma detallada. Està manuscrit a sobre i es diferencia en 1. Total mecanografiat: 6753, total a mà: 6752. La suma de totes les categories és 6752, i és aquesta la que deixem.
1975	WSCRC / ACWSB	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1975	WSCRC / ACWSB			Hi ha països que tenen les dades actualitzades per al 1975, però no estan detallades per categories i els concentren en la categoria SCOUTS. Els països són: Ecuador, Gabon, Haiti, Rwanda, Zambia.
1975	WSCRC /			Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1974 o

	ACWSB			anterior. Hi ha molts països en que es repeteixen les dades i les agrupen en la categoria de Scouts. Aquests països són: Botswana, Cameroon, Central African Rep., Chad, Congo,RD-Zaire, Cyprus, Ethiopia, Honduras, Laos, Lebanon, Lesotho, Liberia, Madagascar, Morocco, Nicaragua, Senegal, Surinam, Swaziland, Uganda, Vietnam. Per tant, fem notar que la categoria de SCOUTS quedarà completament alterada.
1976	WSCRC / ACWSB	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1976	WSCRC / ACWSB			Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1975 o anteriors. Hi ha molts països en què es repeteixen les dades i les agrupen en la categoria de Scouts. Aquests països són: Barbados, Benin, Bolívia, Botswana, Cameroon, Central African Rep., Chad, Cyprus, Ethiopia, France, Gabon, Greece, Israel, Côte d'Ivoire, Laos, Lebanon, Lesotho, Liberia, Lietchenstein, Madagascar, Malta, Morocco, Nicaragua, Paraguay, Senegal, Sudan, Surinam, Swaziland, Sweden, Switzerland, Syria, Uganda, Burkina Faso-Upper Volta, Vietnam, Congo,RD-Zaire. Falten moltes dades actualitzades de molts països. Aquí també quedarà alterada la categoria de SCOUTS.
1977	WSCRC / ACWSB	United Arab Emirates		Apareix per primera vegada.
1977	WSCRC / ACWSB	Bolivia	Seniors i Scouts	Sabem que s'han repetit les dades del darrer cens, així que al no quadrar les dades, hem copiat les de l'últim any separat per categories.
1977	WSCRC / ACWSB	Norway	Scouters	Sabem que s'han repetit les dades del darrer cens, però hi havia una variació de 7 scouts. En realitat són 4762, no 4769 com està a les dades manuscrites.
1977	WSCRC / ACWSB	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1977	WSCRC / ACWSB			Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1976 o anteriors. Hi ha molts països en què es repeteixen les dades i les agrupen en la categoria de Scouts. Aquests països són: Barbados, Central African Rep., Ethiopia, Gabon, Lebanon, Lesotho, Liberia, Lietchenstein, Madagascar, Nicaragua, Sudan, Surinam, Swaziland, Syria, Uganda, Zambia. Hi ha moltes dades repetides d'altres anys, ja sigui separat en categories, com a concentrat en la categoria Scouts.
1978	ACWSB			NOMÉS TOTALS, no hi ha detall de les categories.

1978	ACWSB	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1978	ACWSB			Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1977 o anteriors.
1979	WSCRC / ACWSB	Indonesia	Voluntaris, Professionals	Com que hi ha una nota que es repeteixen les dades del cens previ, i les dades no coincidien, he copiat les dades del darrer cens detallat per categories.
1979	WSCRC / ACWSB	Monaco		Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1979	WSCRC / ACWSB			Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1978 o anteriors. Hi ha molts països en què es repeteixen les dades i les agrupen en la categoria de Scouts. Aquests països són: Barbados, Benin-Dahomey, Bolívia, Cameroon, Central African Rep., Chad, Cyprus, Dominican Rep., Ecuador, Ethiopia, Gabon, Haiti, Iceland, Iraq, Côte d'Ivoire, Lesotho, El Salvador, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Surinam, Swaziland, Syria, Uganda, United Arab E., Zaire.
1980	ACWSB	Monaco		Monaco està inclòs en el International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1980	ACWSB			Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1979 o anteriors. Hi ha països en què es repeteixen les dades i les agrupen en la categoria de Scouts. Aquests països són: Algèria, Benin-Dahomey, Central African Rep., Chad, Egypt, El Salvador, Ethiopia, Gabon, Haiti, Iceland, Iraq, Côte d'Ivoire, Lesotho, Nicaragua, Oman, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Surinam, Syria, Turkey, Uganda, Unit.Arab E., Burkina Faso-Upper Volta.
1981	WSCRC / ACWSB	Pakistan	Totes	A les dades impreses no hi ha dades però en les dades a mà sí que hi són. Introduïm aquestes dades.
1981	WSCRC / ACWSB	Papua New Guinea	Totes	A les dades impreses no hi ha dades però en les dades a mà sí que hi són. Introduïm aquestes dades.
1981	WSCRC / ACWSB	Spain	Totes	A Spain hi ha 3 associacions i només s'havien comptat les dades de l'associació catalana. En les dades manuscrites hi ha les dades dels altres 2 grups. Afegim el total.
1981	WSCRC / ACWSB	Sri Lanka- Ceylon	Totes	A les dades impreses no hi ha dades però en les dades a mà sí que hi són. Introduïm aquestes dades.
1981	WSCRC / ACWSB	Togo	Totes	A les dades impreses no hi ha dades però en les dades a mà sí que hi són. Introduïm aquestes dades.

1981	WSCR / ACWSB	Monaco	Monaco està inclòs en la International Bureau List. El separem i el tractem com a país.
1981	WSCR / ACWSB		Quan no hi ha dades, copien les dades del darrer cens actualitzat rebut, ja sigui de l'any 1980 o anteriors. Hi ha països en que es repeteixen les dades i les agrupen en la categoria de Scouts. Aquests països són: Algeria, Argentine, Bahrain, Benin-Dahomey, Botswana, Burundi, Central African Rep., Chad, Colombia, Dominican Rep., Ethiopia, Gabon, Ghana, Grenada, Guyana, Honduras, Iceland, Iran, Iraq, Côte d'Ivoire, Jordan, Lebanon, Liberia, Madagascar, Nicaragua, Oman, Papua New Guinea, Paraguay, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Surinam, Syria, , Trinidad, Tunisia, Congo,RD-Zaire, Uganda, Unit.Arab E., Congo,RD-Zaire. Quan hi havia dades repetides no copiaven les dades, simplement ho marcaven com a repetit d'altres anys. Hem afegit les dades dels anys anteriors en la variable SCOUTS i als totals.
1982	ACWSB	Others	Fins ara quan no hi havia dades desagregades ficaven els totals dels anys anteriors en la categoria de Scouts. Al 1982 hi ha una categoria especial anomenada OTHERS que inciou els OTHERS com els de l'any 1981, és a dir, membres que no estan catalogats dintre de la resta de categories. Els anys que repeteixen les dades d'anys anteriors i que abans es col·locaven en la categoria SCOUTS, ara estan comptabilitzats en aquesta. Hi ha alguns països que també tenen alguna dades més per altres categories, però no per totes. Hi ha països que tenen les dades repetides i repetides però separada per a cada categoria. Els països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria OTHERS: Algeria, Botswana, Burundi, Central African Rep., Chad, Colombia, Dominican Rep., Ethiopia, France, Gabon, Ghana, Grenada, Guyana, Iceland, Iraq, Côte d'Ivoire, Lebanon, Nicaragua, Oman, Senegal, Sierra Leone, Spain, Sudan, Surinam, Syria, Trinidad, Uganda, Congo,RD-Zaire.
1983	WSCR / ACWSB		Els anys que repeteixen les dades d'anys anteriors i que abans es col·locaven en la categoria SCOUTS, ara estan comptabilitzats en aquesta. Hi ha alguns països que també tenen alguna dades més per altres categories, però no per totes. Hi ha països que tenen les dades repetides però separades per a cada categoria. Els països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria OTHERS: Algeria, Bahrain, Botswana, Central African Rep., Chad, Colombia, Ethiopia, Gabon, Ghana, Iceland, Iraq, Côte d'Ivoire, Lebanon, Oman, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Surinam, Syria, Uganda, Congo, RD-Zaire.
1984	ACWSB		Els anys que repeteixen les dades d'anys anteriors i que abans es col·locaven en la categoria SCOUTS, ara estan comptabilitzats en aquesta. Hi ha alguns països que també tenen alguna

					dades més per a altres categories, però no pera totes. Hi ha països que tenen les dades repetides però separades per a cada categoria. Els països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria OTHERS: Bahrain, Central African Rep., Chad, Ethiopia, Gabon, Iraq, Côte d'Ivoire, Lesotho, Oman, Senegal, Sudan, Surinam, Syria, Uganda, Congo, RD-Zaire.
1985	WSCRC				Quan no tenen les dades actualitzades, de vegades tenen les dades per a totes les categories, i d'altres repeteixen les dades d'anys anteriors en la categoria OTHERS. (puntualment hi ha alguna dada en altra categoria). Els països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria OTHERS: Bahrain, Central African Rep., Chad, Ethiopia, Gabon, Ghana, Iceland, Iraq, Côte d'Ivoire, Lebanon, Oman, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Syria, Uganda, Congo, RD-Zaire.
1986	WSCRC				Quan no tenen les dades actualitzades, de vegades tenen les dades per a totes les categories, i d'altres repeteixen les dades d'anys anteriors en la categoria OTHERS. (puntualment hi ha alguna dada en altra categoria). Els països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria OTHERS: Bahrain, Central African Rep., Chad, Ethiopia, Gabon, Ghana, Iceland, Iraq, Côte d'Ivoire, Lebanon, Oman, Senegal, Sudan, Syria, Uganda, Congo, RD-Zaire.
1987	WSCRC	Norway	Totes		En el document manuscrits hi ha modificacions amb corrector, però la suma de les categories no quadra amb el total. Suma real 11342 i el total 18289. Deixem les dades i la suma total de les dades 11342.
1987	WSCRC	Qatar	Cubs		Hi havia una diferència de 540 persones en el total. Consultant l'any posterior en què les dades estan repetides, a la categoria de Cubs hi havia un error de 1930 a 1390. Així doncs, queda com a 1390 cubs i quadren els totals.
1987	WSCRC				Quan hi havia dades repetides no copiaven les dades, simplement ho marcaven com a repetit d'altres anys. Hem afegit les dades dels anys anteriors en la variable OTHERS i als totals. Països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria OTHERS: Algeria, Bahamas, Bahrain, Benin-Dahomey, Botswana, UpperVolta-Burkina Faso, Burundi, Cameroon, Central African Rep., Chad, Colombia, Costa Rica, Ecuador, Ethiopia, Gambia, Gabon, Ghana, Grenada, Iran, Iraq, Israel, Côte d'Ivoire, Jamaica, Jordan, Lebanon, Lesotho, Liberia, Libya, Madagascar, Mauritania, Nicaragua, Nigeria, Pakistan, Paraguay, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Surinam, Swaziland, Syria, Tanzania-Tanganyika, Trinidad, Turkey, Uganda, Yemen, Congo, RD-Zaire, Zambia.
1988	WSCRC				Ja tornem a canviar. Els països pels que no tenen dades actualitzades o estan separades per categories, o concentrades en la categoria SCOUTS. Els països que tenen les dades repetides i agrupades a la categoria SCOUTS: Bahrain, Central African Rep., Chad, Ethiopia, Gabon, Ghana,

1989	WSCRC				Côte d'Ivoire, Lebanon, Senegal, Sudan, Syria. Quan no hi ha dades actualitzades per al 1989 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Els països són: Bahrain, Central African Rep., Ethiopia, Gabon, Ghana, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1990	CCWSB				Quan no hi ha dades actualitzades per al 1990 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Els països són: Bahrain, Central African Rep., Ethiopia, Gabon, Ghana, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1991	CCWSB				Quan no hi ha dades actualitzades per al 1990 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Els països són: Bahrain, Central African Rep., Ethiopia, Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1992	CCWSB				Quan no hi ha dades actualitzades per al 1992 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Aquests països són: Bahrain, Central African Rep., Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1993	CCWSB				Quan no hi ha dades actualitzades per al 1993 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Els països són: Bahrain, Central African Rep., Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1994	CCWSB				Quan no hi ha dades actualitzades per al 1994 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Els països són: Bahrain, Central African Rep., Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1995	CCWSB				Quan no hi ha dades actualitzades pel 1995 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que s'estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Aquests països són: Bahrain, Central African Rep., Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Lesotho, Sudan, Syria.

1996	CCWSB			Per a Estonia, i Níger només tenim la categoria Scouts, però no són de 1981. Quan no hi ha dades actualitzades pel 1996 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que s'estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Aquests països són: Bahrain, Central African Rep., Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria.
1997	CCWSB			Quan no hi ha dades actualitzades pel 1997 repeteix el darrer cens actualitzat. Segueix la pauta de copiar separat per categories, però hi ha països que s'estan repetint les dades des de 1981 i llavors ja no estaven separades, així que estan agrupades en la categoria SCOUTS. Aquests països són: Bahrain, Central African Rep., Gabon, Côte d'Ivoire, Lebanon, Sudan, Syria. En el cas d'Estonia, Níger i Kiribati també són dades repetides d'altres anys i agrupades en la categoria Scouts.
1998	CCWSB			Armenia-Armenian Scouts, Bahrain, Côte d'Ivoire, Gabon, Lebanon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Georgia, Liberia, Lithuania, Moldova, Tajikistan. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS.
1999	CCWSB			Armenia-Armenian Scouts, Bahrain, Côte d'Ivoire, Gabon, Lebanon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Belarus, Bosnia-Herz., Kiribati, Liberia, Lithuania, Moldova. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS
2000	CCWSB			Bahrain, Côte d'Ivoire, Gabon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Belarus, Bosnia-Herz., Kiribati, Liberia, Lithuania, Moldova. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS
2001	CCWSB			Bahrain, Côte d'Ivoire, Gabon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Kiribati, Liberia, Lithuania, Moldova. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS
2002	CCWSB			Côte d'Ivoire, Gabon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Comoro Is., Kiribati, Liberia, Lithuania, Moldova, Russian Scouts. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS
2003	CCWSB			Côte d'Ivoire, Gabon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Cabo Verde, Comoro Is., Kiribati, Liberia, Moldova, Russian Scouts. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS
2004	CCWSB			Côte d'Ivoire, Gabon, Sudan (dades repetides des del 1981). A més dades repetides d'altres anys: Comoro Is., Kiribati, Liberia, Moldova, Russian Scouts. Dades agrupades en la categoria de SCOUTS